

ЕКОНОМСКО-ТРГОВИНСКА ШКОЛА ПАРАЋИН

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2026-2030.

На основу Закона о основама система образовања и васпитања (Сл гл. РС бр. 88/17. 27/18. 10/19, 6/20, 129/21, 92/23, 19/25) и Закона о средњем образовању и васпитању (Сл гл. РС бр. 55/13, 101/17, 27/18, 6/20, 52/21, 129/21, 92/23, 19/25) Економско – трговинска школа доноси Школски програм за период 2026. – 2030. године.

По потреби, Школски програм ће у периоду трајања бити иновиран. Биће објављен на интернет страни школе пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Увод

Школа остварује школски програм.

Овај Школски програм ће се примењивати почев од школске 2026/2027. Доноси се за период од четири године.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно другог законског заступника и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школским програмом се ближе одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова и компетенција неопходних за даље образовање и запошљавање. Школским програмом се успоставља и организациона структура заснована на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са послодавцима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм се доноси на основу наставног плана и програма, односно програма наставе и учења одређених облика стручног образовања, а узимајући у обзир Развојни план школе, у складу са Законом о основама система образовања и васпитања и Законом о средњем образовању и васпитању.

Школски програм је израђен и у складу са Националним оквиром образовања и васпитања.

Школа, у складу са Законом, доноси школски програм, по правилу, на четири године и објављује га најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Поједини делови школског програма иновираће се и надограђивати по потреби у току његовог остваривања.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност наше стручне школе и средине у којој школа ради. Полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице. Наша школа нуди одговарајуће стручно образовање у трогодишњем и четворогодишњем трајању у подручјима рада Економија, право и администрација и Трговина, угоститељство и туризам за обављање послова одређеног занимања и за наставак образовања у високошколским установама.

Опис школе и контекст

НАЗИВ ШКОЛЕ: Економско-трговинска школа

СЕДИШТЕ ШКОЛЕ: Параћин, Др. Драгољуба Јовановића бр. 2

Тел: 035/ 563-170

e-mail: ekonomskaparacin@gmail.com

Економско-трговинска школа у Параћину има традицију дугу седамдесет година. Основана је 1955.г. на предлог Народног одбора општине Параћин уз сагласност Народног одбора среза Светозарево под називом Економска средња школа „Борис Кидрич“. На предлог Радне Заједнице Економске школе, Скупштина општине Параћин решењем број 011-91/66-01 од 11.07.1966.г., у складу са Законом о средњем образовању оснива Школски центар за стручно и економско образовање „Борис Кидрич“ од Економске школе „Борис Кидрич“ и Центра за стручно и опште образовање радника у трговини. Делатност Школског центра је била образовање књиговодствених, комерцијалних и административних кадрова у четворогодишњем и трогодишњем трајању, као и образовање квалификованих и висококвалификованих радника у трговини. Образована је и једна генерација ученика угоститељске струке.

Од 1979. интеграцијом свих средњих школа у Параћину, Школски центар за стручно и економско образовање наставља са деловањем у оквиру Центра за средње образовање „Бранко Крсмановић“ (тзв. усмерено образовање). Концепција средњег усмереног образовања се показала неодрживом, па су 1987/88. уследиле реформе реформи. У оквиру постојећег Школског центра оснивају се три ООУР-а, један од њих је, на основу решења Окружног привредног суда у Крагујевцу број ФИ-506/87 од 17.11.1987. Економско-машинска школа која је функционисала до 1990.г. Одлуком Скупштине општине Параћин од 29.06.1990., решењем број 02-7/90-01 из Школског центра се издваја, између осталих средњих школа и Економско-трговинска школа. Уписана је у судски регистар код Окружног привредног суда у Крагујевцу 05.11.1990.г. – решење број 1-2024-00.

Технолошка и Економско трговинска школа користе данашњу зграду од школске 1959/60. (зграда је изграђена 1958.г.). Више година уназад Економско-трговинска школа користи простор у приземљу и на првом спрату (сем једног крила), док Технолошка школа користи други спрат и једно крило на првом спрату. Фискултурна сала је заједничка за потребе обе школе. Настава се одвија у две смене. Школа је добро опремљена наставним средствима. Поседује девет кабинета (опремљених рачунарском опремом, интернет везом и другом пратећом опремом) и 12 учионица. Услед катастрофалне поплаве маја 2014. године школска зграда је претрпела оштећења, па је до новембра 2015. извршено ојачавање темеља и санација подрума и ходника у приземљу школе.

Мисија и визија школе

Мисија. Економско-трговинска школа је средња стручна школа која већ 70 година остварује програме учења и наставе у подручјима рада Економије, права, администрације и Трговине, угоститељства и туризма. Наш Школски програм чине образовни профили, програми наставе и учења и активности који код ученика развијају кључне и међупредметне компетенције потребне за живот, рад или наставак школовања.

Запослени у ЕТШ су стручни, мотивисани и способни да се прилагоде новинама у образовању, као и потребама нових младих генерација. ЕТШ омогућава запосленима добре

услове за рад, а ученицима одговарајућу подршку за учење и развој. Унапређивање квалитета образовно – васпитног рада је наш стални задатак.

Укључивањем ученика у разноврсне ваннаставне и друштвене активности, развијамо основне васпитно-образовне вредности, солидарност, толеранцију, пријатељство, одговорност, развијамо сарадничке односе између ученика, наставника и родитеља. Укључивањем и реализацијом разних пројеката тежимо и унапређивању критичког мишљења, креативности, иновативности и предузетништва код ученика и наставника.

Визија.

Тежимо да створимо безбедну, модерну, отворену и иновативну школу у коју ће се долазити са осмехом, а излазити са поносом. Желимо да будемо препознатљиви по позитивној атмосфери и усмерености на квалитет рада. Неговаћемо активности усмерене на целовит развој ученика, јачање самопоуздања и самоорганизованости.

Настојаћемо да у наредном периоду створимо окружење у којем ће се неговати и постицати тзв. вештине за 21. век:

- критичко мишљење и способности решавања проблема;
- дигитална, медијска и информацијска писменост;
- личне особине у области живота и будуће каријере: флексибилност, прилагодљивост, иницијатива и проактивност, продуктивност, одговорност, друштвена и интеркултурална интеракција, лидерство и друштвена одговорност.

Полазне основе

Школски програм је израђен у складу са Националним оквиром образовања и васпитања (Службени гласник РС, број 98/2017.).

Оквир је документ који представља основ за унапређивање образовања и васпитања деце, ученика и одраслих, рада установе и целокупног образовног система у Републици Србији. Он је утемељен на универзалним вредностима, савременим педагошким принципима и приоритетима националне стратегије развоја образовања. То је нормативни и развојни документ којим се обезбеђује јединствена основа и приступ детету, ученику и одраслом, учењу и подучавању, као и разумевање заједничких кључних елемената образовања. То је документ најопштијег типа на основу којег се припремају оквири нижих нивоа општости.

Мисија средњег стручног образовања и васпитања у Републици Србији (Национални оквир образовања и васпитања) је да обезбеди могућности и услове ученику да стекне знања, вештине и ставове, односно кључне и стручне компетенције, ради ефикасног укључивања у свет рада и наставак школовања. Како би остварило те задатке, стручно образовање треба да буде функционалан, ефективан, рационалан и флексибилан систем, широко детерминисан и доступан свима, да одговори на тренутне и будуће потребе тржишта рада, развоја друштва у целини и да припреми појединца да се стално током живота усавршава и учи.

Школски програм се доноси и на основу наставних планова и програма, тј. на основу плана и програма наставе и учења, односно програма одређених облика стручног образовања узимајући у обзир и Развојни план школе.

За општеобразовне предмете, за све образовне профиле, примењује се Просветни гласник број 7/23. За стручне предмете, примењује се следеће:

Подручје рада		Подручје рада	
Трговина, угоститељство и туризам		Економија, право и администрација	
Образовни профил	Просветни гласник	Образовни профил	Просветни гласник
Туристички техничар	11/22	Економски техничар	8/23
Кувар	10/20	Финансијско-рачуноводствени техничар	2/22
Конобар	10/20	Комерцијалиста	7/25
Кулинарски техничар	13/21	Комерцијалиста (по старом) За 3. и 4. разред 2026/27. За 4 разред 2027/28.	15/15
Трговински техничар	13/21		
Хотелијерско-ресторатерски техничар	11/22		
Трговац	8/23		
Посластичар	10/20		

Школски програм се доноси и на основу Правилника о посебном програму образовања и васпитања (Службени гласник РС, број 85/2021.).

Овим правилником прописује се посебан програм образовања и васпитања, упутство о организацији и раду установе, односно школе и одређују школе које настављају са радом у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних околности.

Школа врши распоред обавезних предмета, изборних програма и активности, односно утврђује распоред часова у случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних околности, у складу са планом и програмом наставе и учења и Препорукама за организацију и реализацију наставе, које су саставни део Правилника.

Препоруке се примењују у свим основним и средњим школама на територији Републике Србије.

У ванредним околностима улога наставника још више добија на значају, јер треба обезбедити остваривање исхода у новој организацији наставе, која ће се можда и додатно мењати у току школске године: дужина трајања часа, настава се одвија у школи или онлајн, или комбиновано и др. С обзиром на различиту природу предмета, није могуће пронаћи универзални начин за превазилажење тешкоћа које доноси нови начин организације наставе. Код појединих предмета то може бити промишљен избор садржаја којим се обезбеђује остваривање исхода (нпр. у српском језику то може бити изостављање одређених дела), а код других добар избор примера и задатака (нпр. математика). Такође, избор метода и активности треба прилагодити новом начину организације наставе. У остваривању програма наставе и учења, наставе усмерене на активности ученика, могуће је користити све наставне методе и облике учења: фронтална настава, програмирана настава, индивидуализована настава, лабораторијски рад или рад у радионицама, демонстрације, дискусија, вођен истраживачки метод, симулација, тимска настава, форум дискусије, студија случаја, тематска настава, пројектна настава, учење кроз игру, рад на референтном

тексту, истраживање по кључним речима, мапа појмова, олују идеја...). Избор је одређен циљем учења, исходима, природом предмета и веома важно - начином организације рада школе због новонастале ситуације (нпр. лабораторијски рад није могућ ако се настава организује онлајн). Важно је да комбинација изабраних метода ставља ученика у позицију субјекта који активно учествује у процесу учења, а процес учења смешта у различите и разнолике контексте. Независно од начина организације наставе активности ученика треба да буду у што већој мери истраживачке и усмерене на решавање проблема, јер су тако стечена знања трајнија и потпунија, имају већу употребну вредност, а при томе се развија и критичко мишљење, које је у данашње време веома важно.

Важан сегмент за реализацију наставе је праћење и вредновање наставе и учења, постигнућа ученика и сопствене праксе, нарочито у овим измењеним околностима.

Због тога је потребно да се у току сваког часа прате ефекти планираних метода, активности, материјала за учење и сл., а након сваког часа да се преиспита да ли је нешто могло да се уради и на други начин, да ли је остварен циљ, да ли су ученици достигли планиране исходе и сл.

Такође, веома је важно да се постигнућа ученика континуирано прате и да се ученику дају повратне информације, као и савети за даље напредовање. Нова организација рада ће у великој мери утицати и на њих и њихов начин рада, а од наставника у доброј мери зависи како ће се ученици прилагодити новим околностима.

Школски програм прати и заснован је на стандардима.

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то: 1. стандарди образовних постигнућа ученика; 2. стандарди квалитета рада установе; 3. стандарди квалитета уџбеника; 4. стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника; 5. стандарди компетенција директора; 6. стандарди компетенција секретара установе; 7. стандарди квалификација.

Школски програм се доноси и у складу и на основу Статута школе (дел. број 254 од 22.03.2018., а измене и допуне дел.бр. 346 од 20.03.2019., 1558 од 17.12.2019., 401 од 06.05.2022. и 1259/2 од 28.12.2023.), као и на основу аналитичко-истраживачких резултата садржаних у Извештају о самовредновању Годишњим извештајима рада школе.

Начела за израду Школског програма

Школски програм утемељен је на начелима:

- 1) усмерености на процесе и исходе учења;
- 2) заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
- 6) заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;

- 7) уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијања позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- 10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

Циљеви Школског програма

Принципи, циљеви и исходи образовања су међусобно условљени и повезани. Они проистичу једни из других и самим тим морају се посматрати у међусобном односу. Циљеви и исходи су у складу са принципима, а остваривњем исхода се постижу постављени циљеви.

Основни принципи Школског програма

Принципи на којима се заснива образовање и васпитање представљају нормативни и вредносни оквир унутар којег се регулишу сви елементи тог процеса. Они представљају начела која су обавезујућа за све који учествују у систему образовања и васпитања у Републици Србији (самим тим и у нашој школи) и то не само у његовом структурирању, већ и у функционисању и управљању и односе се на све ученике. Принципи су израз општедруштвених тежњи и одсликавају правац развоја и то не само образовања и већ и целокупног друштва.

Школски програм се руководи и узима у обзир следеће опште принципе образовања и васпитања:

- 1) једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације;
- 2) усмереност образовања и васпитања на ученика кроз разноврсне облике учења, наставе и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет образовних постигнућа;
- 3) поштовање људских права и права сваког ученика и одраслог и уважавање људског достојанства; образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негују отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика и одраслог;
- 4) висок квалитет образовања и васпитања за све; квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке, примена достигнућа научних дисциплина важних за процес образовања и васпитања и прилагођених узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика и одраслог;
- 5) целоживотно учење, које укључује све облике учења и значи учествовање у различитим облицима образовних активности током живота, са циљем сталног унапређивања потребних личних, грађанских, друштвених и радних компетенција;
- 6) образовање и васпитање засновано на компетенцијама у складу са стратешким и функционалним оквиром за планирање и остваривање процеса образовања и васпитања, чиме се стварају услови и пружа подршка за развој свих компетенција;

7) професионалну етику и компетентност која подразумева високу стручност наставника, стручних сарадника, директора и секретара, стални професионални развој и висок ниво професионалне одговорности и етичности;

8) хоризонталну и вертикалну проходност којом се осигурава могућност да ученици и одрасли током образовања промене врсту образовања (хоризонтална проходност) и могућност даљег образовања и стицања вишег нивоа образовања (вертикална проходност);

9) демократичност кроз укљученост свих учесника у систему образовања и васпитања у стварању и спровођењу образовних политика, поштујући потребе и права уз обавезе и одговорности;

10) аутономија установе кроз планирање и остваривање одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања поштујући специфичности установе и локалне средине.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

1) сарадњи са породицом, укључивањем родитеља односно другог законског заступника, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, локалном заједницом и широм друштвеном средином;

2) подршци преласка ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању;

3) идентификацији, праћењу и подстицању ученика и одраслих са изузетним, **односно посебним** способностима (талентовани и даровити) уз обезбеђивање услова да, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и васпитања и установама;

4) могућности да ученици и одрасли са сметњама у развоју, инвалидитетом и из осетљивих група, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања и васпитања у установи;

5) смањењу стопе напуштања система образовања и васпитања, посебно лица из социјално угрожених категорија становништва и неразвијених подручја, лица са сметњама у развоју и инвалидитетом и других лица са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања;

6) каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика и одраслих усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;

7) остваривању права на образовање и укључивањем у систем образовања и васпитања на различитим узрастима и нивоима, без угрожавања других права детета и других људских права;

8) сарадњи са ученицима, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, као и остваривања одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања.

Основни циљеви Школског програма

Циљеви се односе на очекиване резултате образовања и васпитања и показатељи су основних вредности. Они су основ за планирање и конципирање образовних и васпитних процеса, као и за дефинисање исхода.

Основни циљеви образовања и васпитања су:

1) обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју ученика и одраслог;

- 2) обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за celoviti razvoj ученика и одраслог, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- 3) свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
- 4) развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 5) развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
- 6) континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
- 7) развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- 8) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика и одраслог, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 9) развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- 10) развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- 11) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 12) развијање позитивних људских вредности;
- 13) развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- 14) развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и урасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- 16) развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 17) повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;

Посебни циљеви Школског програма

С обзиром на чињеницу да се наш Школски програм односи на средње образовање и васпитање, у складу са тим специфични циљеви Школског програма су:

– развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;

- развој стручних компетенција неопходних за успешно запошљавање;
- оспособљавање за самостално доношење одлука о избору занимања и даљег образовања;
- свест о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду;
- оспособљавање за решавање проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;

Специфични циљеви Школског програма

При одређивању образовно-васпитних циљева наставни кадар наше школе полази и од онога што знају о ученицима из свог одељења, трудећи се да прикупе што више података о њиховим развојним могућностима, потребама и интересовањима. Осим општих и посебних циљева, који важе за већину ученика, одређују се и специфични циљеви за поједине ученике или мању групу ученика. Тако се постиже индивидуализација у раду - кроз индивидуално прилагођене циљеве и очекивања од ученика, разноврсну понуду облика рада, средстава рада, дидактичког материјала, као и применом разноврсних метода и приступа којима се уважава различитост темперамента, стил и брзина учења, као и доминантан начин комуникације ученика.

Садржаји од којих се полази у програмирању се највише односе на човека и његов однос према себи, друштву и природи, обухватајући све фундаменталне научне дисциплине и уважавајући особене начине комуницирања и репрезентовања стварности. Осим садржаја за које сами ученици испоље интересовања, наставници наше Школе посебно бирају оне, које сматрају развојно корисним и подстицајним за њихов развој. Труде се да их представе на привлачан начин како би ученици били мотивисани да се баве њима кроз активности које их подстичу да самостално откривају, размишљају, закључују, упоређују, стварају, представљају, комбинују, проверавају, конструишу, креирају и увиђају.

Исходи

Исходи се односе на конкретне ефекте образовања који су мерљиви и омогућавају систематско праћење и вредновање. Кроз исходе конкретизују се циљеви за чију реализацију су одговорни школа и наставници. Исходи одређују која знања, умења, ставове и вредности ученик треба да стекне, развије по окончању неког нивоа и врсте образовања водећи рачуна и о конкретним условима у којима се оно одвија.

Општи исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да: изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми; прикупља, анализира и критички процењује информације, користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик; користи научна и технолошка знања; ради ефикасно са другима као члан тима; зна како да учи; уме да разликује чињенице од интерпретација; примењује математичко мишљење у циљу решавања проблема у свакодневном животу; користи дигиталне технологије; одговорно и ефикасно управља својим активностима; конструктивно учествује у свим облицима друштвеног живота; поштује људска права и слободе; прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ; има свест о својој култури и разноликости култура.

Остваривање исхода обезбеђује се укупним образовно – васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Карактеристике и елементи квалитета образовања и васпитања

Образовни систем и нашу школу карактерише заснованост рада у складу са стандардима и компетенцијама.

Стандарди

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то: 1. стандарди образовних постигнућа ученика; 2. стандарди квалитета рада установе; 3. стандарди квалитета учбеника; 4. стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника; 5. стандарди компетенција директора; 6. стандарди компетенција секретара установе; 7. стандарди квалификација.

Компетенције

Образовање је у савременом свету оријентисано на постизање компетенција. Увођење појма компетенције у образовне политике везује се за крај прошлог века и за документ Европски референтни оквир компетенција.

Кључне компетенције

Карактеристике кључних компетенција: релевантне су за све појединце; трансверзалне су јер оспособљавају за успешно укључивање у све сфере личног, професионалног и друштвеног живота; одговарају и економској и друштвеној сврси (од бољег здравља, родитељства, до друштвеног активизма); промовишу заједничке вредности, имплицирају способност суочавања са променама, учење из искуства и деловање са критичким ставом.

Кључне компетенције представљају скуп интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за лично испуњење и развој, укључивање у друштвени живот и запошљавање. Кључне компетенције (препознате у ЕУ) за целоживотно учење су:

- 1) комуникација на матерњем језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми;
- 2) комуникација на страном језику: способност изражавања и тумачења концепата, мисли, осећања, чињеница и мишљења у усменој или писаној форми укључујући вештине посредовања сумирањем, тумачењем, превођењем, парафразирањем и на друге начине, као и интеркултурално разумевање;
- 3) математичке, научне и технолошке компетенције: основно нумеричко резоновање, разумевање света природе, способност примене знања и технологије за људске потребе (медицина, транспорт, комуникације и др.);
- 4) дигитална компетенција: самопоуздано и критичко коришћење информационих и комуникационих технологија за рад, одмор и комуникацију;
- 5) учење учења: способност да се ефективно управља сопственим учењем: планирање, управљање временом и информацијама, способност да се превазиђу препреке како би се успешно учило, коришћење претходних знања и вештина, примена знања и вештина у различитим ситуацијама, индивидуално и/или у групи;
- 6) друштвене и грађанске компетенције: способност да се ефикасно и конструктивно учествује у друштвеном и радном животу и да се ангажују у активном и демократском учешћу, посебно у све разноврснијим заједницама;

7) oseћај за иницијативу и предузетништво: способност да се идеје претворе у акцију кроз креативност, иновativност и преузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима;

8) културолошка освешћеност и изражавање: способност да се схвати значај креативних идеја, искустава и емоција у различитим медијима – музика, књижевност, плес, ликовна уметност и друго.

Прве три компетенције се могу повезати са традиционалним наставним предметима, а осталих пет су међупредметне. Оне се развијају кроз наставу свих предмета, применљиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака и неопходне свим ученицима за лично остварење и развој, укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Опште међупредметне компетенције

Имајући у виду све околности и критеријуме, као и карактеристике образовног система у Србији и контекста у којем он функционише у овом тренутку издвојене су (на основу кључних компетенција које је ЕУ препознала – Европски оквир кључних компетенција за целоживотно учење) следеће опште и међупредметне компетенције као најрелевантније за адекватну припрему ученика за активну партиципацију у друштву и целоживотно учење: 1. Компетенција за целоживотно учење; 2. Комуникација; 3. Рад са подацима и информацијама; 4. Дигитална компетенција; 5. Решавање проблема; 6. Сарадња; 7. Одговорно учешће у демократском друштву; 8. Одговоран однос према здрављу; 9. Одговоран однос према околини; 10. Естетичка компетенција; и 11. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву.

Циљ оријентације ка општим међупредметним компетенцијама и кључним компетенцијама је динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену.

Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака, неопходне су свим ученицима за лично остварење и развој, као и укључивање у друштвене токове и запошљавање и чине основу за целоживотно учење.

Овако схваћене компетенције излазе из оквира традиционалних школских предмета и ангажују школска знања на припреми ученика да буду конкурентни и функционални у садашњем и будућем образовном и професионалном простору и да компетентно и активно реализују своје грађанске улоге. Оријентација образовног процеса ка међупредметним компетенцијама не значи увођење нових предмета нити додатних часова тематски посвећених одређеној компетенцији. Основна промена коју доноси оријентација ка општим и међупредметним компетенцијама и компетенцијама уопште, огледа се у динамичнијем и ангажованијем комбиновању знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте који захтевају њихову функционалну примену. То се постиже сарадњом и координацијом активности више наставника, односно предмета и иновирањем начина рада на часу. Сваки час је прилика да се ради и на међупредметним компетенцијама, а амбијент који их подржава подразумева:

- стављање ученика у ситуације које траже истовремену употребу предметних и међупредметних компетенција. То се дешава увек када одученика очекујемо да неко знање примени у ситуацијама које нису реплике или једноставне модификације ситуације у којој је знање усвојено, већ нове, различите ситуације;
- активности истраживања и стварања нових продуката;

- стварање баланса између индивидуалних и групних активности, тако да се развије лична одговорност према обавезама и користе потенцијали групе;
- активно и конструктивно учествовање у животу локалне заједнице; иницирање хуманитарних активности и активности које доприносе подизању квалитета живота и солидарности у локалној заједници.

Значај општих и међупредметних компетенција за будући живот младог човека није тешко документовати, али је важно питање који је простор у процесу наставе и учења резервисан за рад на овим компетенцијама. У суштини, рад на општим и међупредметним компетенцијама није конкурентан раду на садржајима и компетенцијама које су непосредно везане за одређене предмете. Напротив, међупредметне компетенције представљају корак више у разумевању градива и примени наученог, а одговорност за њихово развијање носе сви наставници и школски предмети. То значи да подржавање општих и међупредметних компетенција тражи заједничко планирање на нивоу школских тимова, примену интерактивних и активних облика учења, као и већу аутономију школе и наставника у реализацији образовних исхода. Очигледан и најједноставнији пример рада на међупредметним компетенцијама представља употреба ИКТ у учионици (дигитална компетенција): различити начини презентовања градива, различити начини организације информација, коришћење разноврсних извора информација, селекција података и провера њихове релевантности... применљиви су у свим предметима и готово на сваком часу, укључујући и проверу усвојености градива.

Језик на коме се остварује Школски програм

Школски програм у ЕТШ се остварује на српском језику.

Назив, врста и трајање свих програма образовања

Школским програмом ЕТШ обухваћени су програми образовања за редовне ученике, преквалификације и доквалификације за ванредне ученике. Школски програм се остварује на српском језику.

Програми за редовне ученике

Подручје рада: Економија, право и администрација

Образовни профили	Трајање образовања
1. Економски техничар	четири године
2. Финансијско-рачуноводствени техничар	четири године
3. Комерцијалиста	четири године

Подручје рада: Трговина, угоститељство и туризам

Образовни профили	Трајање образовања
1. Туристички техничар	четири године
2. Хотелијерско-ресторатерски техничар	четири године
3. Кувар	три године
4. Конобар	три године
5. Посластичар	три године
6. Трговац	три године

Програми преквалификације

Образовни профили	Трајање образовања
1. Економски техничар	четири године
2. Финансијско-рачуноводствени техничар	четири године
3. Комерцијалиста	четири године
4. Туристички техничар	четири године
5. Хотелијерско -ресторатерски техничар	четири године
6. Трговински техничар	четири године
7. Кулинарски техничар	четири године
8. Кувар	три године
9. Конобар	три године
10. Посластичар	три године
11. Трговац	три године

Програми доквалификације

Образовни профили	Трајање образовања
1. Трговински техничар	четири године
2. Кулинарски техничар	четири године
3. Хотелијерско -ресторатерски техничар	четири године

Остваривање школског програма по недељама од школске 2026/27.

Образовни профил	Одељење	Разредно-часовна настава (у недељама)	Настава у блоку	Обавезне и факулт. ваннаставне активности	Остало (матура)	Укупно радних недеља
Економски техничар	I	37		2		39
Економски техничар	II	36	1 недеља	2		39
Економски техничар	III	35	2 недеље	2		39
Економски техничар	IV	31	3 недеље	2	3	39
Комерцијалиста	I	37		2		39
Комерцијалиста	II	35	2 недеље	2		39
Комерцијалиста	III	34	3 недеље	2		39
Комерцијалиста	IV	32	2 недеље	2	3	39
Комерцијалиста (старо)	III	35	2 недеље	2		39
Комерцијалиста (старо)	IV	32	2 недеље	2	3	39
Фин. рачуноводствени техничар	I	37		2		39
Фин. рачуноводствени техничар	II	36	1 недеље	2		39
Фин. рачуноводствени техничар	III	35	2 недеља	2		39
Фин. рачуноводствени техничар	IV	31	3 недеља	2	3	39
Туристички техничар	I	33	4 недеље	2		39
Туристички техничар	II	32	5 недеље	2		39
Туристички техничар	III	31	6 недеља	2		39
Туристички техничар	IV	30	4 недеље	2	3	39
Кувар	I	34	3 недеље	2		39
Кувар	II	32	5 недеља	2		39
Кувар	III	30	4 недеље	2	3	39
Конобар	I	34	3 недеље	2		39
Конобар	II	32	5 недеља	2		39
Конобар	III	30	4 недеље	2	3	39

ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 8/23

І ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА за образовни профил ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР

8/2023	I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО					
	недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње					
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ	
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	16	2		592	74			13			468				12			420				10			310				1790	74			1864	
1 Српски језик и књижевност	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417	
1.1 _____језик и књижевност*	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417	
2 Српски језик као нематеријни језик*	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278	
3 Страни језик	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278	
4 Физичко васпитање	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278	
5 Математика	3			111				3			108				3			105				3			93				417				417	
6 Рачунарство и информатика		2			74																								74				74	
7 Историја	2			74				2			72																		146				146	
8 Ликовна култура								1			36																		36				36	
9 Хемија	2			74																									74				74	
10 Биологија	2			74																									74				74	
11 Социологија са правима грађана														2			70												70				70	
A2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	1			37				1			36				3			105				3			93				271				271	
1 Грађанско васпитање / Верска настава	1			37				1			36				1			35				1			31				139				139	
2 Изборни програм према програму образовног профила**														2			70				2			62				132				132		
Укупно A1+ A2	17	2		629	74			14			504				13 (15**)			455 (525**)				11 (13**)			341 (403**)				1929 (2061**)	74			2003 (2135**)	
Укупно	19			703				14			504				13 (15**)			455 (525**)				11 (13**)			341 (403**)				2003 (2135**)					

Напомена:

* За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе општеобразовних или стручних изборних програма.

A2: Листа изборних програма према програму образовног профила

РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
1	Музичка култура*			2	2
2	Изабрана поглавља математике			2	2
3	Историја (одабране теме)*			2	2
4	Логика са етиком*			2	2

*Ученик бира изборни програм једном у току школовања

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Економски техничар*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				Недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
Б1: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		9	4		333	148			10	8		360	288		30	10	7		350	245		60	8	11		248	341		90	1291	1022		180	2493
1	Принципи економије	2			74				2			72				2			70				2			62				278				278
2	Пословна економија	2			74				2			72				2			70										216				216	
3	Рачуноводство	1	2		37	74			1	2		36	72			1	2		35	70			1	2		31	62			139	278			417
4	Пословна кореспонденција и комуникација		2			74				2			72																	146			146	
5	Економска географија	2			74																								74				74	
6	Пословни синглески језик							1			36					1			35			1			31				102				102	
7	Пословна информатика								2			72																		72			72	
8	Електронско пословање																2			70										70			70	
9	Банкарство и осигурање															2			70			2	2		62	62		30	132	62		30	224	
10	Статистика															2			70				2			62			70	62			132	
11	Право	2			74				2			72																	146				146	
12	Маркетинг																					2			62				62				62	
13	Економско пословање									2			72		30		3			105		60		3			93		60		270		150	420
14	Јавне финансије								2			72																	72				72	
15	Предузетништво																						2			62				62			62	
Б2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ																2			70			2			62				132				132	
1	Изборни програм према програму образовног профила**															2			70			2			62				132				132	
Укупно Б1+Б2		9	4		333	148			10	8		360	288		30	10	7		350	245		60	8	11		248	341		90	1291	1022		180	2493
																10			350				8			248				1291				2493
																**12	7		**420	245		60	**10	11		**310	341		90	**1423			**2625	
Укупно Б1+Б2		13			481				18			678				17			655				19			679				2493				

Подела одељења у групе

Разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачуноводство	74			15
	Пословна кореспонденција и комуникација	74			15
II	Рачуноводство	72			15
	Пословна кореспонденција и комуникација	72			15
	Пословна информатика	72			15
	Економско пословање	72		30	15
III	Рачуноводство	70			15
	Електронско пословање	70			15
	Економско пословање	105		60	15
IV	Рачуноводство	62			15
	Економско пословање	93		60	15
	Банкарство и осигурање	62		30	15
	Статистика	62			15
	Предузетништво	62			15

24. август 2023.

Б2. Листа изборних програма према програму образовног профила

РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
1	Национална економија			2	
2	Комерцијално познавање робе			2	
3	Рачуноводство банака				2
4	Друштвено одговорно пословање				2

А2: Листа изборних програма према програму образовног профила

РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
1	Музичка култура*			2	2
2	Изабрана поглавља математике			2	2
3	Историја (одабране теме)*			2	2
4	Логика са етиком*			2	2

*Ученик бира изборни програм једном у току школовања

ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 2/22

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	592	74		12		432			11		385			12		372			1781	74		1855
1	Српски језик и књижевност	3		111			3		108			3		105			3		93			417			417
1.1	_____језик и књижевност*	3		111			3		108			3		105			3		93			417			417
2	Српски као нематерњи језик*	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
3	Страни језик	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
4	Физичко васпитање	2		74			2		72			2		70			2		62			278			278
5	Математика	3		111			3		108			3		105			3		93			417			417
6	Рачунарство и информатика		2		74																		74		74
7	Историја	2		74			2		72													146			146
8	Географија	2		74																		74			74
9	Биологија	2		74																		74			74
9	Ликовна култура											1		35								35			35
11	Социологија са правима грађана																2		62			62			62
Б: ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ		1		37			3		36			3		105			3		93			271			271
1	Грађанско васпитање/Верска настава	1		37			1		36			1		35			1		31			139			139
2	Изборни програми према програму образовног профила**											2		70			2		62			132			132
Укупно A1 + Б		17	2	629	74		13		468			12 (14**)		420 (490**)			13 (15**)		403 (465**)			1920 (2052**)	74		1994 (2126**)
Укупно		19		703			13		468			12 (14**)		420 (490**)			13 (15**)		403 (465**)			1994 (2126**)			

Напомена:*За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

Т – теорија, В – вежбе, Б – блок настава

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Финансијско-рачуноводствени техничар*

	I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				
	недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	9	4		333	148			12	7		432	252		30	10	8		350	280		60	6	11		186	341		90	1301	1021		180	2502
1. Принципи економије	3			111				2			72																		183				183
2. Пословна економија	2			74				2			72				2			70											216				216
3. Рачуноводство	2	2		74	74			2	2		72	72			2	2		70	70			2	2		62	62			278	278			556
4. Пословна кореспонденција		2			74																									74			74
5. Пословна информатика									2			72																		72			72
6. Право								2			72				2			70											142				142
7. Основи финансија	2			74				2			72																		146				146
8. Јавне финансије								2			72				2			70											142				142
9. Пословне финансије															2			70				2			62				132				132
10. Статистика																2			70				2			62				132			132
11. Ревизија																					2			62					62				62
12. Финансијско рачуноводствена обука									3			108		30		4			140		60		5			155		90		403		180	583
13. Предузетништво																						2			62				62				62
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ															2			70				2			62				132				132
1 Изборни предмети															2			70				2			62				132				132
Укупно A2+Б	9	4		333	148			12	7		432	252		30	(*10) 12	8		420	280		60	6 (*8)	11		617 (*652)	341		90	2502 (*2634)	1021		180	2634
Укупно	13			481				19			714				18 (*20)			690 (*760)				17 (*19)			679				2634				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

Б. Листа изборних програма

Р.б.	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1.	Пословни енглески језик			2	
2.	Електронско пословање			2	
3.	Национална економија				2
4.	Маркетинг				2

НАПОМЕНА: * Ученик изборни програм бира једном у току школовања

Б: Листа изборних програма према програму образовног профила

Р. б.	Листа изборних програма	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни програми					
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Физика*			2	2
3.	Хемија*			2	2
4.	Изабрана поглавља математике*			2	2
5.	Историја (одабране теме)*			2	2
6.	Логика са етиком*			2	2

* Ученик бира програм једном у току школовања

ФРТ - 2/2022

Подела одељења на групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи – до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачуноводство	74			15
	Пословна кореспонденција	74			15
II	Рачуноводство	72			15
	Пословна информатика	72			15
	Финансијско рачуноводствена обука	105		30	15
III	Рачуноводство	70			15
	Статистика	70			15
	Финансијско рачуноводствена обука	136		60	15
IV	Рачуноводство	62			15
	Статистика	62			15
	Финансијско рачуноводствена обука	150		90	15
	Предузетништво	62			15

КОМЕРЦИЈАЛИСТА - Просветни гласник 7/25

21. август 2025.

ПРОСВЕТНИ ГЛАСНИК

Број 7 – Страна 3

План наставе и учења образовни профил Комерцијалиста

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО								
		недељно			Годишње				недељно			годишње				недељно			Годишње				недељно			годишње				годишње								
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ				
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		17	2		629	74			10			350				10			340				12			384				1703	74				1777			
1	Српски језик и књижевност	3			111				3			105				3			102				3			96				414					414			
2	_____језик и књижевност*	3			111				3			105				3			102				3			96				414					414			
1.1	Српски као нематерњи језик*	2			74				2			70				2			68				2			64				276					276			
3	Страни језик	2			74				2			70				2			68				2			64				276					276			
4	Физичко и здравствено васпитање	2			74				2			70				2			68				2			64				276					276			
5	Математика	3			111				3			105				3			102				3			96				414					414			
6	Рачунарство и информатика		2			74																									74				74			
7	Историја	2			74																									74					74			
8	Ликовна култура	1			37																									37					37			
9	Географија	2			74																									74					74			
10	Биологија	2			74																									74					74			
11	Социологија са правима грађана																						2			64				64					64			
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			37				1			35				3			102				3			96				270					270			
1	Грађанско васпитање / Верска настава	1			37				1			35				1			34				1			32				138					138			
2	Изборни предмети по програму образовног профила															2			68				2			64				132					132			
Укупно A1+A2+Б		18	2		666	74			11			385				13			442				15			480				1973	74				2047			
Укупно		20			740				11				385				13				442				15				480				2047					

Напомена: * За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

образовни профил Комерцијалиста

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО					
	недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње					
	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН		Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ					
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	10	2			370	74			11	10			385	350		60	8	11			272	374		90	7	10			224	320		60	1251	1118		210	2579	
1 Други страни језик	2				74				2				70				2				68				2				64				276			276		
2 Принципи економије	2				74				2				70																			144			144			
3 Право	2				74				2				70																			144			144			
4 Унутрашња трговина	2				74				2				70																			144			144			
5 Пословна кореспонденција и комуникација		2				74				2				70																		144			144			
6 Познавање робе	2				74																										74			74				
7 Комерцијално познавање производа									2				70																			70			70			
8 Рачуноводство									1	2			35	70				2				68			2			64			35	202			237			
9 Пословна информатика										2			70					2				68										138			138			
10 Комерцијално пословање										4			140		60			5				170		60	6			192		60		502		180	682			
11 Статистика																	2				68										68			68				
12 Спољнотрговинско пословање																	2	2			68	68		30	2			64			132	68		30	230			
13 Маркетинг																	2				68				1			32			100			100				
14 Психологија са психологијом потрошача																									2			64			64			64				
15 Предузетништво																									2			64			64			64				
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ																	2				68				2			64			132			132				
2 Изборни предмети по програму образовног профила																	2				68				2			64			132			132				
Укупно A1+A2+Б	10	2			370	74			11	10			385	350		60	10	11			340	374		90	9	10			288	320		60	1383	1118		210	2711	
Укупно	12				444				21				795				19 (**21)				736 (**804)				17 (**19)				604 (**668)				2579 (**2711)					

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу и практичне облике наставе

**Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Комерцијалиста 7/2025**Листа изборних предмета према програму профила**

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1	Изабрана поглавља математика			2	2
2	Историја (одабране теме) *			2	2
3	Музичка култура*			2	2
4	Логика са етиком*			2	2
5	Физика*			2	2

* Ученик бира изборни предмет једном у току школовања

Листа изборних предмета према програму профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1	Економска географија			2	
2	Друштвено одговорно пословање			2	
3	Јавне финансије			2	
4	Менаџмент				2
5	Пословни енглески језик				2

Подела одељења у групе

разред	Предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи
		вежбе	практична	Блок	
I	Рачунарство и информатика	74	настава		15

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи
		вежбе	практична	Блок	
I	Пословна кореспонденција и комуникација	74	настава		15
II	Пословна кореспонденција и комуникација	70			15
	Рачуноводство	70			15
	Пословна информатика	70			15
	Комерцијално пословање	140		60	15
	Рачуноводство	68			15
III	Пословна информатика	68			15
	Комерцијално пословање	170		60	15
	Спољнотрговинско пословање	68		30	15
	Рачуноводство	64			15
IV	Комерцијално пословање	192		60	15
	Предузетништво	64			15

ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 11/22

ПГ број 11 - 13.9.22. страна 2

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА: Туристички техничар

		I РАЗРЕД					II РАЗРЕД					III РАЗРЕД					IV РАЗРЕД					УКУПНО			
		недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			недељно		годишње			годишње			
		Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Т	В	Б	Т	В	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		17	2	561	66		15		480			9		279			11		330			1650	66		1716
1.	Српски језик и књижевност	3		99			3		96			3		93			3		90			378			378
1.1	језик и књижевност*	3		99			3		96			3		93			3		90			378			378
2.	Српски као нематеријни језик*	2		66			2		64			2		62			2		60			252			252
3.	Страни језик	2		66			2		64			2		62			2		60			252			252
4.	Физичко васпитање	2		66			2		64			2		62			2		60			252			252
5.	Математика	2		66			2		64			2		62			2		60			252			252
6.	Рачунарство и информатика		2		66																		66		66
7.	Историја	2		66			2		64													130			130
8.	Географија	1		33			2		64													97			97
9.	Хемија	2		66																		66			66
10.	Екологија и заштита животне средине	2		66																		66			66
11.	Ликовна култура	1		33																		33			33
12.	Физика						2		64													64			64
13.	Социологија са правима грађана																2		60			60			60
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1		33			1		32			3		93			3		90			248			248
1.	Грађанско васпитање / Верска настава	1		33			1		32			1		31			1		30			126			126
2.	Изборни предмет према програму образовног профила											2		62			2		60			122			122
Укупно A1+ Б		18	2	594	66		16		512			10 (12**)		310 (372**)			12 (14**)		360 (420**)			1776 (1908**)	66		1842 (1964**)
Укупно		20		660			16		512			10 (12**)		310 (372**)			12 (14**)		360 (420**)			1842 (1964**)			

Напомена: *За ученике који наставу слушају на материјем језику националне мањине

** Ученик бира програм са листе изборних општеобразовних или стручних програма

I ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Туристички техничар

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							IV РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б				
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	6		198	198		120	6	4	6	192	128	192	150	8	6	6	248	186	186	180	6	6	6	180	180	180	120	818	692	558	570	2638
1	Страни језик II	2			66				2			64				2			62				2			60				252				252
2	Основе туризма и угоститељства	2			66																								66				66	
3	Пословна кореспонденција		2			66																							66				66	
4	Агенцијско и хотелијерско пословање	2	4		66	132		90		2	6		64	192	120		4	6		124	186	120		4	6		120	180	120	66	440	558	450	1514
5	Економика и организација предузећа								2			64																	64				64	
6	Пословна информатика									2			64																	64			64	
7	Психологија у туризму и угоститељству								2			64																	64				64	
8	Туристичка географија															2			62				2			60				122			122	
9	Историја уметности															2			62				2			60				122				122
10	Маркетинг у туризму и угоститељству															2			62										62				62	
11	Статистика																2		62										62				62	
12	Предузетништво																						2			60				60				60
13	Професионална пракса						30							30							60										120		120	
B2: ИЗБОРНИ ПРОГРАМА																2			62				2			60				122				122
2	Изборни програм према програму образовног профила															2			62				2			60				122				122
Укупно A2+B2		6	6		198	198		120	6	4	6	192	128	192	150	8 (**10)	6	6	248 (**310)	186	186	180	6 (**8)	6	6	180 (**240)	180	180	120	818 (**940)	692	558	570	2638 (**2760)
Укупно A2+B2		12			516				16			662				20 (**22)			800 (**862)				18 (**20)			660 (**720)				2638 (**2760)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних програма према програму образовног профила						
РБ	Листа изборних програма	РАЗРЕД				
		I	II	III	IV	
Стручни предмети ПГ број 11 - 13.9.22 ТТ						
1.	Основе економије			2		
2.	Финансијско пословање			2		
3.	Туристичке дестинације света			2		
4.	Економика туризма				2	
5.	Право у туризму				2	
6.	Спољнотрговинско и девизно пословање				2	

Подела одељења у групе за реализацију у школском систему					
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број уч. у групи
		вежбе	практична	блок	
I	Агенцијско и хотелијерско пословање	132		90	15
	Пословна кореспонденција	66			15
	Професионална пракса			30	15
II	Агенцијско и хотелијерско пословање	64	192	120	15
	Пословна информатика	64			15
	Професионална пракса			30	15
III	Агенцијско и хотелијерско пословање	124	186	120	15
	Статистика	62			15
	Професионална пракса			60	15
IV	Агенцијско и хотелијерско пословање	120	180	120	15
	Предузетништво	60			15

ПГ број 11 од 13.9.22.		Б: Листа изборних програма			
РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			2	2
2.	Биологија*			2	2
3.	Историја (одабране теме)*			2	2
4.	Психологија*			2	2
5.	Логика са етиком			2	2

Напомена: *Ученик изборни програм бира једном у току школовања

ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР

Подела одељења у групе

Разред	Предмет	годишњи фонд		број ученика у групи - до
		вежбе		
I	Рачунарство и информатика	66		15

КУВАР (3. степен) - Просветни гласник 10/12 и 10/20

2. НАСТАВНИ ПЛАН

Месечни и годишњи фонд часова за образовни профил: КУВАР

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								УКУПНО					
	недељно			годишње					недељно			годишње					недељно			годишње					годишње					
	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ				
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	11	2		374	68			9			288				8			240	р			902	68			970				
1. Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226				
1.1 _____језик књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226				
2. Српски језик као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192				
3. Страни језик	2			68				2			64											132				132				
4. Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192				
5. Математика	2			68				2			64				1			30				162				162				
6. Рачунарство и информатика		2			68																		68			68				
7. Историја															2			60				60				60				
8. Хемија	1			34																		34				34				
9. Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32				
10. Географија	1			34																		34				34				
11. Социологија са правима грађана															1			30				30				30				
B: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	1			34				3			96				3			90				220				220				
1. Грађанско васпитање / Верска настава	1			34				1			32				1			30				96				96				
2. Изборни предмети према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124				

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Кувар*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		6	12		204	408		90	2	12	6	64	384	192	150	1	14	6	30	420	180	120	298	1212	372	360	2242
1	Здравствена култура	2			68																		68				68
2	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
3	Куварство		12			408		60		12	6		384	192	90		12	6		360	180	120		1152	372	270	1794
4	Исхрана	2			68																		68				68
5	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
6	Туристичка географија								1			32											32				32
7	Основе услуживања															1			30				30				30
8	Предузетништво																2			60				60			60
9	Професионална пракса							30							60											90	90
B2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно A2+B2		6	12	0	204	408	0	90	2 (**4)	12	6	64 (**128)	384	192	150	1 (**3)	14	6	30 (**90)	420	180	120	298 (**422)	1212	372	360	2242 (**2366)
Укупно A2+B2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Уколико се изаберу само стручни изборни предмети

Подела одељења у групе					
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	68			
	Куварство	408		60	15
	Професионална пракса		/	30	15
II	Куварство	384	192	90	15
	Професионална пракса	/	/	60	15
	Пословна информатика у туризму и угоститељству	64	/	/	15
III	Куварство	360	180	120	15
	Професионална пракса	/	/	/	15
	Предузетништво	60			15

P6	B2: Листа изборних предмета	I	II	III
1.	Пословни страни језик		2	2
2.	Познавање животних намирница		2	
3.	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	
4.	Психологија у туризму и угоститељству			2
5.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2

Напомена: * Програм изборног предмета реализује се кроз вежбе

Општеобразовни предмети		I	II	III
1.	Страни језик I			1
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

КОНОБАР (3. степен) - Просветни гласник 10/12 и 10/20

2. НАСТАВНИ ПЛАН

Месечни и годишњи фонд часова за образовни профил: КОНОБАР

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		11	2		374	68			9			288				8			240				902	68			970
1.	Српски језик и књижевност	3			102				2			64				2			60				226				226
1.1	_____ језик и књижевност*	3			102				2			64				2			60				226				226
2.	Српски језик као нематерњи језик*	2			68				2			64				2			60				192				192
3.	Страни језик	2			68				2			64											132				132
4.	Физичко васпитање	2			68				2			64				2			60				192				192
5.	Математика	2			68				2			64				1			30				162				162
6.	Рачунарство и информатика		2			68																		68			68
7.	Историја															2			60				60				60
8.	Хемија	1			34																		34				34
9.	Екологија и заштита животне средине								1			32											32				32
10.	Географија	1			34																		34				34
11.	Социологија са правима грађана															1			30				30				30
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ		1			34				3			96				3			90				220				220
1.	Грађанско васпитање / Версканаства	1			34				1			32				1			30				96				96
2.	Изборни предмети према програму образовног профила								2			64				2			60				192				124

ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА
за образовни профил Конобар*

		I РАЗРЕД							II РАЗРЕД							III РАЗРЕД							УКУПНО				Σ
		недељно			годишње				недељно			годишње				недељно			годишње				годишње				
		Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		7	5	6	238	170	204	90	8	6	6	256	192	192	150	2	8	11	60	240	330	120	554	602	726	360	2242
1	Страни језик	2			68				2			64				2			60				192				192
2	Здравствена култура	1			34																		34				34
3	Основе туризма и угоститељства	2			68																		68				68
4	Услуживање		5	6		170	204	60		6	6		192	192	90		6	11		180	330	120		542	726	270	1538
5	Исхрана	2			68																		68				68
6	Основе куварства и посластичарства								2			64											64				64
7	Психологија у туризму и угоститељству								2			64											64				64
8	Економика туристичких и угоститељских предузећа								1			32											32				32
9	Туристичка географија								1			32											32				32
10	Предузетништво																2			60				60			60
11	Професионална пракса							30							60											90	90
B2: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ									2			64				2			60				124				124
1	Изборни предмет према програму образовног профила								2			64				2			60				124				124
Укупно A2+B2		7	5	6	238	170	204	90	8 (**10)	6	6	256 (**320)	192	192	150	2 (**4)	8	11	60 (**120)	240	330	120	554 (**678)	602	726	360	2366
Укупно A2+B2		18			702				20 (**22)			790 (**854)				21 (**23)			750 (**810)				2242 (**2366)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу, вежбе, практичну наставу и наставу у блоку

** Уколико се изабере само стручни изборни предмети

Подела одељења у групе					
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи -до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Рачунарство и информатика	68	/	/	15
	Услуживање	170	204	60	15
	Професионална пракса	/	/	30	15
II	Услуживање	192	192	90	15
	Професионална пракса	/	/	60	15
	Пословна информатика у туризму и угоститељству	64	/	/	15
	Барско пословање	64	/	/	15
III	Услуживање	180	330	120	15
	Професионална пракса	/	/	/	15
	Предузетништво	60	/	/	15

Б2: Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД		
		I	II	III
Стручни предмети				
1.	Пословна информатика у туризму и угоститељству*		2	
2	Барско пословање*		2	
3.	Маркетинг у туризму и угоститељству			2
4.	Општа туристичка географија			2

Листа изборних предмета КОНОБАР ИЗБОРНИ		РАЗРЕД		
		I	II	III
1.	Страни језик I			2
2.	Изабрани спорт		1	1
3.	Историја (одабране теме)			1
4.	Ликовна култура		1	
5.	Музичка култура		1	

Напомена: * Програм изборног предмета реализује се кроз вежбе

КОМЕРЦИЈАЛИСТА (по старом)

За 3. и 4. разред 2026/27. и за 4 разред 2027/28.

		I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО					
		недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње					
		Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ					
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ		16	2	0	592	74	0	0	0	13	0	0	0	468	0	0	0	0	9	0	0	0	315	0	0	0	0	11	0	0	352	0	0	0	1727	74	0	0	1801
1.	Српски језик и књижевност	3			111					3				108					3				105					3			96				420			420	
1.1	Српски као нематерњи језик*	2			74					2				72					2				70					2			64				280			280	
2.	_____ језик и књижевност*	3			111					3				108					3				105					3			96				420			420	
3.	Страни језик	2			74					2				72					2				70					2			64				280			280	
4.	Физичко васпитање	2			74					2				72					2				70					2			64				280			280	
5.	Математика	2			74					2				72					2				70					2			64				280			280	
6.	Ликовна култура	1			37																										37				37			37	
7.	Рачунарство и информатика		2		74																													74			74		
8.	Историја	2			74																												74			74			
9.	Физика	2			74																												74			74			
10.	Географија	2			74																												74			74			
11.	Хемија									2				72																			72			72			
12.	Биологија									2				72																		72			72				
13.	Социологија са правима грађана																										2			64			64			64			

НАСТАВНИ ПЛАН
Образовни профил: КОМЕРЦИЈАЛИСТА

		I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО							
		недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње							
		Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ							
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ		8	5	0		296	185	0	0	8	10	0	288	360	0	30	7	13	0	245	455	0	60	10	8	0	320	256	0	60	1149	1256	0	150	2555						
1	Други страни језик	2				74				2			72				2			70				2			64				280			280							
2	Принципи економије	3				111				2			72																	183			183								
3	Право	2				74				3			108																	182			182								
4	Канцеларијско пословање		3			111				2			72																		183			183							
5	Рачуноводство у трговини	1	2			37	74			1	2		36	72																73	146		219								
6	Организација набавке и продаје									3			108				3			105											213			213							
7	Пословна информатика													2					70											70			70								
8	Обука у виртуелном предузећу									3			108	30		5			175		60		6				192	60			475	150	625								
9	Трговинско пословање													3				105				3				96				201			201								
10	Међународна шпедиција													2				70											70			70									
11	Статистика													3				105												105			105								
12	Маркетинг у трговини																					3				96			96			96									
13	Финансије																					2				64			64			64									
14	Предузетништво																						2				64			64			64								
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ														2			70					2			64				134			134									
1	Изборни предмети према програму образовног профила													2			70					2			64				134			134									
Укупно A2+Б		8	5	0		296	185	0	0	8	10	0	288	360	0	30	7 (9**)	13		245 (315**)	455		60	10 (12**)	8		320 (384**)	256		60	1149	1256		150	2555 (2689**)						
Укупно		13				481				18				678				20 (22**)				760 (830**)				18 (20**)				636 (700**)				2555 (2689**)							

Напомена: **Ученик бира са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Подела одељења у групе

I	Рачунарство и информатика	74			15
разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи - до
		вежбе	практична настава	настава у блоку	
I	Канцеларијско пословање	111			15
	Рачуноводство у трговини	74			15
II	Канцеларијско пословање	72			15
	Рачуноводство у трговини	72			15
	Организација набавке и продаје	108			15
	Обука у виртуелном предузећу	108		30	15
III	Организација набавке и продаје	105			15
	Обука у виртуелном предузећу	140		60	15
	Пословна информатика	70			15
	Статистика	105			15
IV	Обука у виртуелном предузећу	192		60	15
	Предузетништво	64			15

A2: Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1.	Музичка култура*			1	1
2.	Екологија и заштита животне средине*			1	1
3.	Историја (одабране теме)*			2	2
4.	Изабрана поглавља математике			2	2
5.	Логика са етиком*			2	2

* Ученик предмет бира једном у току школовања у трећем или четвртном разреду

Б: Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ		Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
			I	II	III	IV
Стручни предмети						
1.	Комерцијално познавање робе			2		
2.	Вештине комуникације			2		
3.	Пословна економија			2		
4.	Пословни енглески језик					2
5.	Менаџмент					2
6.	Електронско пословање					2

Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду

Начини остваривања принципа образовања и васпитања

Поред напред наведених нормираних општих принципа, специфични принципи (у складу са Развојним планом школе) на којима се заснива образовно – васпитни процес у ЕТШ Параћин су:

- образовање припрема за информационо, технолошки напредно, глобално друштво,
- образовање се остварује комбиновањем дисциплинарног и интегрисаног приступа када год је то могуће,
- образовање се остварује активним, кооперативним и партиципативним методама наставе и учења,
- квалитет и ефикасност образовања и успех у образовању одређују се степеном остварености исхода,
- образовање се остварује у развојном и образовно-васпитном подстицајном окружењу.

Наша Школа полази од чињенице да је настава најдоминантнији облик организованог образовно - васпитног рада. У њеном домену одвија се активност ученика која је од најпресуднијег утицаја на њихов развојни пут. Простором који заузима у структури образовно-васпитног рада, богатством садржаја, метода, облика, средстава и поступака које користи, могућностима за успостављање интеракцијских односа, настава има пресудну улогу у остваривању основних и специфичних принципа. Због тога је неопходно да се настави прилази што је могуће свестраније, плански и организованије, да се не ослања на аутоматизам деловања наставе тј. мишљење да она доприноси васпитању самим остваривањем и да знања, тиме што их је ученик упамтио, постижу васпитне ефекте.

Укључивање ученика у слободне активности омогућава да се развијају њихова интересовања, склоности и таленти. Кроз ове активности ученици боље упознају себе, осим тога слободне активности могу значајно утицати на њихову професионалну оријентацију.

Поштујући принцип добровољности у опредељивању ученика, школа планира, према захтевима постављеним Законом и својим могућностима, различите слободне активности. Обим реализације ових активности у многоме зависи од интересовања ученика, али је битно пружити им могућности да кроз различите садржаје задовоље своја интересовања, стекну нова знања и добију нешто више од школе него што је само знање

садржаја наставних предмета. Наставници имају обавезу мотивисања ученика, планирања и вођења активности. Слободне активности се реализују кроз рад секција, као и кроз друштвене и хуманитарне активности.

Стручна већа сваке године разматрају и предлажу секције. На основу интересовања ученика секције почињу са функционисањем, наставници у консултацији са ученицима израђују програме рада и реализују активности.

Програми рада секција су саставни део Годишњег плана рада школе.

У извештају о раду стручног већа за Годишњи извештај о раду школе налази се и извештај о раду секција.

Ученици могу да дају предлоге секција, најчешће у оквиру рада УП. Ученици се информишу о секцијама путем обавештења или пријављивањем код задужених наставника. У школи функционишу спортске секције, историјска, драмска, рецитаторска, новинарска и маркетинг тим.

У школи функционише Тим за културне, пригодне, спортске и друге активности који планира активности којима се испољавају креативни потенцијали ученика. Тим за пројекте с бави и пројектима који омогућавају подстицање предузетништва и развој међупредметних компетенција.

Начини остваривања циљева образовања и васпитања

Оптимално остваривање циљева образовања и практичне наставе претпоставља правовремени приступ планирању и припреми њене реализације на нивоу школе и на нивоу образовног профила. Сложени и различити услови у којима се у нашој Школи остварује практична настава, намећу као императив осмишљено планирање и солидну припрему. При остваривању циљева образовно – васпитног рада, кад год је могуће, тежимо да они буду у функцији продуктивног рада и да имају употребну вредност. Овим ученик кроз школовање у нашој Школи стиче мотивацију за брже и боље оспособљавање, јер може сагледати резултат свога рада и његову вредност.

Начини остваривања исхода образовања и васпитања

Различити услови у којима наши ученици стичу општеобразовна, стручна и практична знања, умења и вештине, као и бројни фактори који на то утичу, условљавају различите организационе форме остваривања практичне наставе, којима треба постићи приближно исти ниво оспособљености ученика. Након завршетка средњег образовања и васпитања у нашој Школи, ученик ће бити оспособљен стручним знањима у оквиру одређених профила образовања, стећи ће вештине и компетенције на основу којих ће бити способан да изграђује веру у себе и своје способности, поседоваће личну аутономију и интегритет, способан да учествује у тимском раду и да управља својим животом, изграђујући ставове о свету у којем живи. Праћење и проверавање ученичких постигнућа важан је део процеса учења, као и активности које пружају повратне информације о напредовању ученика, променама у знању и вештинама, активности у којима се учи и које пружају ослонац за даљи рад ученика и наставника, као и за потребну подршку породице.

Клима у учионици, наставникова уверења, методе проверавања утичу на то како појединац доживљава себе и на одлуке које доноси како би напредовао у учењу. Сматрамо да континуирано прикупљање информација о напредовању ученика усмерава ученике и наставнике у даљем раду и доношењу одлука о томе какве је промене потребно направити да би се постигли бољи резултати. Начин праћења остварености исхода је обавезан део сваке припреме за час у нашој школи. Од наставника очекујемо да планира како ће на крају часа проверити да ли су предвиђени исходи остварени. Наставници у нашој школи то раде на различите начине – краћим тестовима, усменом провером, увидом у практичан рад ученика, онлајн квизом, и сл. Начини провере зависе од специфичности сваког предмета и од конкретних наставних садржаја.

Начин остваривања стандарда постигнућа

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то: 1) стандарди образовних постигнућа ученика; 2) стандарди квалитета рада установе; 3) стандарди квалитета уџбеника; 4) стандарди компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника; 5) стандарди компетенција директора; 6) стандарди компетенција секретара установе; 7) стандарди квалификација.

У циљу остваривања укупних задатака и унапређивања квалитета, па самим тим и ефеката наставе, у нашој Школи наставник је у могућности да изграђује стратегију наставе комбинујући и примењујући, како у литератури и пракси већ устаљене, познате облике организације наставе на часу - фронтални, групни и индивидуални рад, тако и савремене облике организације наставе и учења као што су: диференцирана настава, индивидуализована настава, тимска настава, рад у паровима и др., уз адекватан избор начина учења: предавачког, програмираног, проблемског, учења путем открића и др. и начина остваривања стандарда постигнућа. Сваки наставник у оквиру постојећих услова за наставу предмета који предаје трага за оваквом стратегијом наставе и учења која ће бити оптимална за различите категорије ученика, и усклађена према њиховим индивидуалним разликама. Таквим приступом у раду са диференцираним, индивидуалним и заједничким активностима, наставник може превазићи слабости предавачко-испитивачке наставе, кампањског учења, нездравог такмичења и индивидуализма и омогућити рационално осамостаљивање ученика у мишљењу и раду. Праћење рада, напредовање и оцењивање постигнутог успеха организује се тако да буде у функцији праћења укупног развоја личности ученика. Стога наши наставници прате и вреднују укупну активност ученика у вези са програмом наставног предмета у настави, професионалној пракси, допунском раду, додатном раду, слободној активности и сл. Наставник на основу свестрано прикупљених информација процењује, вреднује и оцењује ниво који је ученик у свом образовно – васпитном раду и развоју постигао и то у знању, мишљењу, оспособљавању за рад, ставовима и понашању (спремност, активност и одговорност). Наставник разрађује ближе и даље оперативне циљеве наставе у виду очекиваних резултата. Са постављеним циљевима наставник на почетку године, али и приликом обраде сваке теме и наставне јединице, упознаје ученике. Они о циљевима рада дискутују, прихватају их као циљеве свога рада и учења, а истовремено и као критеријуме вредновања и самовредновања појединачних и заједничких достигнућа. На тај начин одељењске заједнице се на почетку године, а затим етапно концентришу на заједнички

предмет рада. Тиме и вредновање рада добија кооперативни карактер. Наша Школа тежи да оцена буде индивидуализована и да показује колико је ученик напредовао, не само у односу на захтеве програма, већ и у односу на своје способности, могућности и залагање. Оцена је одраз напретка у знању, стеченим способностима, вештинама, у укупном развоју личности посредством рада и залагања у одређеном предмету.

Вредновање и оцењивање се осмишљава применом дидактичких поступака, где се води рачуна:

- да сваком оцењивању претходи континуирано и свестрано праћење рада, учења и напредовања ученика;
- да се у циљу индивидуализације и објективизације оцене и помоћи ученицима у самовредновању, као саставна компонента укључује и повремено мерење ученикових знања и стечених способности применом неформалних тестова знања и других расположивих инструмената;
- да се током праћења, оцене разлажу на неколико битних компоненти које омогућавају да се у оцени путем вредновања укључи и процена неких особина личности које битно утичу на постизање образовно-васпитних резултата.

Могући поступци којима се проверава оствареност образовних стандарда, исхода и циљева учења:

ПОСМАТРАЊЕ	ПРИГОДНО – слободно посматрање, спроводи се по унапред разрађеном плану, без унапред припремљених инструмената, уз вођење белешки; СИСТЕМАТСКО – намерно, структуисано посматрање са утврђеним циљем и предметом посматрања, спроводи се са унапред припремљеним инструментом;
ИСПИТИВАЊЕ	УСМЕНО – разговор, усмено излагање ученика на задате теме, ученичко објашњавање појава, процеса, појмова, јавно презентовање самосталног или групног рада, дискусија, расправа, летеће усмено испитивање целе групе или одељења; ПИСМЕНО – диктати, краће писмено одговарање, писмени тематски радови, контролни задаци;
ТЕСТИРАЊЕ	ОБАВЕЗНО ИНИЦИЈАЛНО ТЕСТИРАЊЕ – почетком школске године као основа за даље планирање; НЕСТАНДАРДИЗОВАНИ ТЕСТОВИ – које наставници самостално конструишу; КРИТЕРИЈУМСКИ ТЕСТОВИ – проверавање усклађености постигнућа ученика са образовним стандардима; ПРИГОДНИ ТЕСТОВИ – писмени и контролни задаци;

	СИТУАЦИОНИ ТЕСТОВИ – испитивање и оцењивање вештина, извођење одређених активности и практичних радњи;
УЧЕНИЧКИ РАДОВИ	Продукти ученичких активности (зависно од специфичности предмета), цртежи, постери, панои, ПП презентације, домаћи задаци;
ЗАЈЕДНИЧКО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА ОД СТРАНЕ НАСТАВНИКА И УЧЕНИКА;	
МЕЋУСОБНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА БЕЗ НЕПОСРЕДНОГ УЧЕШЋА НАСТАВНИКА	
САМООЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА	

Начини и поступци остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду

Васпитни утицај наставника је далеко шири и сложенији од образовног. Наставник је извор социјалног учења и деловања, јер је у улози модела за опонашање и идентификовање. Млади, средњошколског узраста у процесу изградње сопственог идентитета траже узор за своје понашање, често у некој зрелијој личности са којом долазе у додир. Тако наши наставници у ситуацији, као узор, помажу изградњу ученикове личности, не само оним што предају и како предају, већ и оним што представљају, што јесу, оним зашто се залажу и чему теже. Наставници врше утицај на ученике особинама своје личности и својим реакцијама (понашањем, ставовима, системом вредности). Веће васпитне ефекте постижу они наставници који наклоност према младима и афинитет према позиву манифестују дубоким разумевањем личности ученика, толеранцијом и разумевањем њихових проблема, смислом за комуницирање и интеракцију, за откривање, продубљивање и одржавање интересовања и способности ученика и подстицање њиховог развоја и иницијативе. То су они наставници који ученицима помажу да сложене ситуације јасније сагледају, да одреде границе конфликта и тако спрече његов развој налазећи конструктивно решење. Такви наставници постају извор и емоционалне стабилности и сигурности ученика а тиме њихови узор и вође.

За сваку активност која се намерава извести (наставну, ваннаставну, практични рад и слично) наставници у нашој Школи јасно дефинишу оно што желе добити као крајњи резултат. Операционализација циља је од посебног значаја на нивоу планирања часа или других активности, те је ту могућа потпуна конкретизација. Прецизно утврђен циљ и прецизно утврђено почетно стање су две тачке између којих се одвија процес педагошког стваралаштва наставника који у нашој Школи обухвата следеће кораке:

- Селекција информација и операција - избор информација релевантних за проблем који се проучава и чишћење од небитних детаља и опширности,
- Идентификовање погодности и сметњи - омогућује правилан и адекватан избор информација и операција које ће бити пренете ученицима,

- Изграђивање педагошке стратегије - избор метода, облика и наставних средстава,
- Евалуација примењене стратегије – континуирана евалуација поступака планирања и припремања и евалуација сваке од фаза наставног процеса, омогућује сталне корекције и прилагођавање поступка ради постизања бољих резултата,
- Резултат, оствареност циља - евиденција о примењеном поступку, успешности тог поступка, о примењеним средствима, анализа конкретизације циља итд., служи наставнику као основа за стварање "личне методике", који постаје вредан инструмент у раду наставника,
- Место и улога ученика у планирању - ученик поступно преузима и део улоге планера и организације процеса сопственог учења и образовања, с обзиром да се извори знања налазе сада већ и ван школе (средства масовних комуникација, информационе технологије) и
- Планирање и непосредна припрема - ове активности су услов рационалног располагања временом, јер обезбеђују равномерност наставног садржаја, систематичност, поступност у раду, селективнији избор и примену наставних метода и средстава, облика и техника рада.

У зависности од врсте образовних профила, односно садржаја рада, сложености рада, средстава рада и укупних услова под којима се и изводи, врши се избор организационих форми, облика и средстава остваривања практичне наставе. Садржаји практичне наставе су осавремењени и прилагођени новим технологијама рада и условима организације, што изискује повећан напор у њеном планирању и припремању. Тиме се омогућује да њено остваривање буде рационалније, ефикасније и сврсисходније. То се може постићи, јер наставни кадар наше Школе на време предвиђа услове и околности под којима ће се настава одвијати.

Програм допунске, додатне и припремне наставе

Програм допунске наставе

Овај вид васпитно-образовног рада се реализује за ученике који теже савладавају програмске садржаје појединих наставних предмета или неких његових делова, као и за ученике који желе да унапреде постигнућа у одређеној наставној области..

Допунска настава биће уведена чим се укаже потреба (до краја септембра текуће школске године, а по потреби и током трајања наставне године), односно када буду стечени педагошки услови за евидентирање ученика који имају потребу за организовањем овог вида наставе. Допунска настава се организује за све наставне предмете за које ученици имају потребе. Број часова, садржај рада, као и евиденција о присутности ученика се прецизно бележи електронским путем, у ЕС дневнику, у оквиру јединственог информационог система просвете. Методе и технике рада наставници планирају у складу са карактеристикама ученика, узроцима заостајања у савладавању наставних садржаја, кроз индивидуализован начин рада.

Ученик је дужан да похађа допунску наставу ако наставник процени да је то потребно.

Наставници су дужни да воде евиденцију о часовима допунске наставе у ЕС дневнику, да се припремају за часове и да анализирају ефекте допунске наставе које представљају

одељењском већу, наставничком већу или стручном већу. Школа не инсистира на томе да наставници на почетку школске године израђују програм рада, већ су наставници дужни да се писмено припремају за овај вид наставе.

Програм додатне наставе

Додатна настава биће организована за ученике који са изузетним успехом савладавају програмске садржаје и који показују посебно интересовање за продубљивањем и проширивањем знања и вештина из одређених предмета. Овај вид наставе има за циљ и развијање самосталности и креативности ученика. С обзиром на карактер и функцију додатног рада наставници ће примењивати разноврсне облике, методе и технике рада који ће ученицима омогућити да њихове креативне способности дођу до пуног изражаја (индивидуални и групни облик рада, проблемска и индивидуализована настава и сл.).

Идентификација ових ученика ће се, такође обавити до краја септембра текуће школске године (из истих разлога као и за допунски рад).

Евиденција о броју, садржају и начину рада води се у ЕС дневнику. Наставници се писмено припремају за часове додатног рада.

Програм припремне наставе

Припремна настава се реализује за ученике завршних разреда ради што успешнијег полагања матурског и завршног испита и то у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски, односно завршни испит.

Тakoђе, припремну наставу школа организује и за редовне ученике који су упућени на полагање разредног или поправног испита, а по потреби за ученике који се школују ванредно.

Када се ради о припремној настави за ученике који су упућени на полагање поправног испита наставници су дужни да остваре припремну наставу у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је ученик упућен на поправни испит. Евиденција се води на исти начин као и код допунске и додатне наставе.

Годишњим планом рада школе и Решењем о структури 40-то часовне радне недеље одређује се за сваког наставника појединачно број часова допунске, додатне и припремне наставе.

Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Остваривање васпитних циљева и задатака спроводиће се путем организованих облика рада школе међу којима су најкарактеристичнији: настава, слободне активности ученика (редовна, допунска, друштвено - користан рад и одељењске заједнице ученика, учешћем у различитим пројектима, програми размене ученика, студијске посете и сл.). Неопходно је организовати целокупан живот и рад у школи тако да се обезбеди васпитање које ће

доприносити успешном остваривању циљева које одређује наше друштво и време. Сви стручни органи и службе у школи имаће заједнички циљ у свом плану и програму а то је стварање јединствених услова који ће сваком ученику омогућити свестран и складан развој интелектуалних, моралних, радних, физичких и естетских потенцијала. На основу тако одређених елемената (у поменутим програмима) као и акцијама које им одговарају, представљаће чворне и основне тачке васпитног деловања у школи.

Основу за овај рад представљаће и следећа већ усвојена акта:

1. Правилник о правима и обавезама ученика
2. Закон о средњем образовању и васпитању

На основу поменутог циља постављени су задаци за остваривање васпитног рада са ученицима који ће бити реализовани путем ових садржаја:

а) Физичко и здравствено васпитање ученика: Школа ће настојати да обезбеди све услове за нормалан физички развој и здравствено васпитање ученика и то:

- чување здравља ученика и њихова здравствена заштита
- формирање и развијање хигијенских навика
- стварање услова за јачање здравља ученика (спортски терени и фискултурна сала)
- организовање предавања, приказивање филмова и посете здравственим установама у циљу превентивног деловања и очувања здравља младих

б) Васпитање за хумане односе - развијање и неговање следећих компоненти складно развијене личности:

- другарство и пријатељство
- осетљивост за потребе и права других
- међуљудска солидарност
- правичност
- поштовање других
- култура понашања и сл.

в) Радно васпитање: Имајући у виду специфичност рада школе посебан нагласак ће бити дат на изграђивању правилног става према раду као друштвеној вредности и критеријуму у процењивању и схватању рада као основе и услова људске егзистенције и среће. У оквиру радног васпитања реализоваће се следећи задаци:

- развијање правилног односа према раду
- формирање и развијање радних навика
- изграђивање радне културе ученика
- васпитање правилног односа према личној и заједничкој имовини
- професионално информисање и васпитање.

Начини остваривања и прилагођавања програма образовања одраслих и ученика са изузетним, односно посебним способностима

Школа реализује програме образовања одраслих, као и прилагођене програме ученицима са посебним, односно изузетним способностима.

Начин остваривања и прилагођавања програма образовања одраслих

Упис одраслих врши се у складу са Законом, и посебним законима којима се уређује средње образовање и васпитање и образовање одраслих. Школа у току године врши упис кандидата ради завршетка започетог, па прекинутог образовања или стицања преквалификације или доквалификације.

Да би обезбедила реализацију образовања одраслих, Школа организује консултативно-инструктивни рад са полазницима, упућује их на стручну и осталу литературу, праксу и даје друге врсте услуга и подршке које су прописане захтевима одговарајућег образовног профила и Законом. Директор школе решењем именује координатора за рад са ванредним ученицима (тзв. одељењски старешина за ванредне ученике). Такође, директор на предлог наставничког већа доноси решење о члановима Комисије за утврђивање разлике у предметима - предметима који се признају и предметима које је потребно положити. Обавештења о пријави, као и распоред испита и именовање комисија и полагања испита, као и сва друга обавештења у вези са образовањем одраслих истичу се на огласној табли и на сајту школе.

Особе које су из одређених разлога напустиле средњу школу, односно прекинуле образовање имају право да наставе школовање у истом трајању по основу Закона о средњем образовању и васпитању. Да би завршили започето образовање, ванредни ученици се уписују у току школске године. Ученику ће бити признати сви раније завршени разреди. Решењем које доноси директор школе, биће одређени допунски испити које полазник мора да положи.. На тај начин стиче право да упише следећи разред у статусу ванредног ученика.

Након завршеног средњег образовања и васпитања одрасли може да се упише у школу ради преквалификације или доквалификације. Преквалификацију уписују кандидати који желе да се образују за неки други образовни профил у односу на онај који су завршили, без обзира на подручје рада. Доквалификацију уписују кандидати који желе да се образују за неки други образовни профил у дужем трајању, без обзира на подручје рада. Кандидат који је уписан у програм преквалификације полаже испите из стручних и општеобразовних предмета и матурски или завршни испит које решењем одређује директор школе (директор доноси решење на основу одлуке трочлане Комисије коју је изабрало Наставничко веће). Кандидат који је уписан у програм доквалификације полаже додатне испите из предмета чији се садржаји разликују од претходно положених, предмета који нису били утврђени наставним планом и програмом (разлика предмета) и матурски испит.

Ванредан полазник првог разреда школе је лице уписано у први разред средњег образовања и васпитања или образовања за рад и старије је од 17 година.

Кандидати старији од 17 година могу да конкуришу за упис у средњу школу у својству ванредног ученика за сва одељења која су призната средњој школи после другог уписног круга.

Пријем докумената, попуњавање листе жеља, рангирање и распоређивање кандидата старијих од 17 година, који су конкурисали за упис на неки од образовних профила, обавља се у надлежној школској управи.

За кандидате старије од 17 година који се уписују у први разред средњег образовања као ванредни ученици, средње образовање је бесплатно.

Пријављивање кандидата за упис у средњу школу, провера да ли испуњавају услове и распоређивање обавља се у другој половини августа месеца у надлежној школској управи у којој се кандидат обавештава о свим питањима која се односе на упис у средњу школу

Начин остваривања и прилагођавања програма рада са ученицима са изузетним/посебним способностима

Како даровити и талентовани ученици најчешће не могу сами да уоче сопствене изузетне способности јер их доживљавају као природан део своје личности и својих капацитета, нужно је да им на то укажу и у развоју тих способности их подрже одрасли из њихове околине, и то првенствено они који се баве њиховим образовањем и васпитањем.

Изузетне способности, тј. даровитост и таленат, огледају се у натпросечној брзини, лакоћи и самосвојности са којом ученик стиче знања и вештине или поседује изразите способности у одређеној области, и то када се пореди са ученицима истог узраста и сличног претходног искуства релевантног за овладавање датом области. Другим речима, ученик са изузетним способностима у одређеном временском интервалу, и уз једнаку доступност и могућност коришћења релевантних ресурса, остварио је или ће остварити такав ниво компетентности и разумевања у некој области који значајно превазилази просек за дату референтну групу и/или развојна очекивања.

У складу са наведеним, током остваривања образовно-васпитног рада, изузетне способности могу да се испоље на један, два или сва три, од следећих начина: а) ученик усваја знања и вештине, односно достиже постављене исходе за краће време, односно уз мање понављања, објашњења или навођења примера него што је то предвиђено одређеним програмом наставе и учења; б) ученик поседује знања и вештине које би требало тек да се усвоје, а у складу са програмом наставе и учења и развојним очекивањима; в) ученик поседује знања и вештине које значајно превазилазе оквире одређеног програма наставе и учења, односно показује узрасно напредно разумевање, резонување и решавање проблема у одређеној области програма.

Уколико се адекватно препознају и подстичу, изузетне способности по правилу резултирају одличним успехом и високим образовним постигнућима. Ипак, одличан школски успех, сам по себи није показатељ изузетних способности, као што ни одсуство одличног успеха и високих образовних постигнућа не значи одсуство изузетних способности. Уколико изузетне способности нису адекватно препознате и подстицане кроз образовни процес, постоји ризик и од академског подбацивања и пратећих негативних социјално-емоционалних појава код ученика.

Изузетне способности могу се испољити упоредо са одређеном сметњом у развоју или инвалидитетом код ученика (тзв. двострука изузетност). Препознавање ученика са изузетним способностима заснива се на горе наведеним начинима испољавања тих способности. У складу са тим, препознавање изузетних способности подразумева мотрење на знаке нарочите брзине, лакоће и самосвојности у овладавању знањима и вештинама, као и на поседовање изразитих способности у некој области, а у поређењу са учинком и способностима ученика истог узраста и сличног претходног искуства и развоја у тој области. Препознавање изузетних способности ослања се притом на следеће методе прикупљања и изворе података:

а) систематско посматрање напретка у овладавању програмом наставе и учења и понашања и испољавања ученика, коју врши наставник;

б) процена способности и склоности (процена стандардизованим психолошким инструментима), коју врши стручни сарадник. Квантитативни резултат на тесту треба, кад год је то могуће, допунити запажањима о томе како ученик решава и реагује на задатке, а налазе тестирања уопште (било квантитативне или квалитативне) сагледати у светлу других података, пре свега оних који се могу добити од наставника.

в) анкетирање и/или интервјуисање ученика и/или родитеља.

Ученици са изузетним способностима имају следеће посебне образовне и васпитне потребе:

а) потребу за бржим остваривањем програма, уз мање понављања и утврђивања, односно потребу за прескакањем предвиђених и прелажењем на напредније наставне садржаје, што се остварује применом мера ранијег уписа или ранијег преласка на одређени ниво образовања (разредна акцелерација), укључујући завршавање два разреда у једној школској години, као и кроз предметну акцелерацију, када се сажима програм наставног предмета и прескачу делови програма за које се претходно утврди да их ученик зна да би се обезбедило време за шире и дубље сазнавање (што се остварује применом мера индивидуализације, односно ИОП-а 3);

б) потребу за задацима који имају вишеструке (па и непознате) елементе и не решавају се у једном кораку или простом применом неког правила, односно потребу за задацима који дозвољавају оригиналне приступе и решења или чак реформулацију проблема, што се остварује применом мера индивидуализације образовно-васпитног рада, односно ИОП-а 3;

в) потребу за већом аутономијом у избору и организацији сазнајних активности и процеса учења, што се остварује применом мера индивидуализације и ИОП-ом 3,

г) потребу за разменом и одмеравањем знања и компетенција са ученицима сличног нивоа и профила способности, што се остварује похађањем програма наставе и учења за ученике посебних способности, односно програма за таленте, тј. настављањем образовања у посебном одељењу или специјализованој школи средњег образовања и васпитања и у посебним тематским школским групама које остварују активности у настави ван учионице;

д) потребу за наставником, односно ментором који може да подржи актуализацију ученикових изузетних способности, тј. развој и примену експертизе у одређеној области;

е) потребу за применом мера припреме ученика за прелазак у нови ниво образовања и наставак целоживотног учења.

Препознавање изузетних способности увек је у функцији пружања одговарајуће образовне подршке/подстицаја, односно прилагођавања наставе и учења тако да се одговори на посебне образовне и васпитне потребе које произилазе из изузетних способности ученика. Препознавање изузетних способности није сврха по себи и не би смело да води класификовању, етикетирању (обележавању) или стигматизовању ученика који се процењују. У том смислу, препознавање изузетних способности није усмерено на то да се пронађу или открију ученици који „поседују“ изузетне способности, већ на то да се утврди потреба за посебним мерама образовне подршке, која им је неопходна.

Без обзира на варијације у поступку препознавања, које условљавају узраст ученика и други фактори, препознавање изузетних способности у образовном контексту треба да поштује следећа начела: а) да се заснива на вишеструким методама прикупљања и изворима података; б) да је једнако праведно према особама из различитих демографских

група и култура; в) да се препознају изузетне способности у свим областима; г) да се препознају изузетне способности у оквиру различитих педагошко психолошких профила ученика (успешни, подбацивачи, двоструко изузетни ученици, итд.); д) да је препознавање изузетних способности у највећој могућој мери контекстуализовано и уткано у редовни образовно-васпитни рад.

Идентификација ученика са изузетним способностима у нашој школи одвија се у ситуацијама током образовања ученика, уколико неко из окружења (наставник, стручни сарадник, родитељ) уочи или препозна да ученик потенцијално има изузетне способности може да иницира индивидуализацију или било коју другу меру подршке, или убрзаношколовање-акцелерацију.

Након идентификације и номинације ученика са изузетним способностима следи фаза одабира одговарајуће подршке за ученика тако што се, најпре, на основу прикупљених података и формиране документације израђује педагошки профил ученика који садржи опис образовне ситуације на основу којег се планира индивидуализовани начин рада са њим. Стручни сарадник координира и учествује у изради педагошког профила у сарадњи са наставником и родитељем. Планиране мере индивидуализације у установи уписују се у одговарајући образац, у складу са Правилником о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање.

Прилагођавање обогаћивањем, продубљивањем и проширивањем садржаја васпитно образовног рада спроводи се применом мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана (ИОП 3) који треба да садрже различите приступе, методе, средства, као и план транзиције (ЗОСОВ, Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом, Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање).

Остваривање и реализација обогаћеног и прилагођеног програма образовања ученика са посебним способностима, начелно тежи да:

- идентификује ученика са посебним способностима (надарених и талентованих ученика) кроз тимски и заједнички рад одељењских старешина, родитеља, психолошко-педагошке службе и предметних наставника;
- прилагоди распоред дневних активности у оквиру одељења или у форми индивидуалног рада са учеником са посебним склоностима;
- прилагоди циљеве образовно – васпитног рада, задатке који из њих произилазе, стандарде постигнућа и очекиване исходе ученицима са посебним способностима;
- прилагоди наставне садржаје, облике и методе рада ученицима са посебним способностима ;
- индивидуализује приступ у наставном процесу за ученике са посебним способностима (индивидуални и диференцирани облици рада на часу, интегрисана настава, самостално учење, стваралачко учење, диференцирана настава, пројектна настава, амбијентална настава, менторски рад, обогаћивање наставног материјала, прилагођавање темпа образовно-васпитног рада и сложености градива, индивидуализовани пројекти и истраживање, флексибилни распореди, индивидуализована подршка за развој вештина, менторство вршњака, саветодавни рад и друго);
- пружа додатну подршку ученицима у развоју социо-емоционалних компетенција у процесу социјализације и адаптације.

Програм културних активности школе

Школа доста пажње поклања културним активностима. Организационом шемом предвиђен је Тим за културне, пригодне и спортске активности који ради на основу плана (саставни је део Годишњег плана рада школе). Културне активности се спроводе на основу овог плана. Такође, школа спроводи, ради обogaћивања културног живота и остваривања васпитно образовне улоге, и заједничке активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи. Активности се реализују на основу принципа добровољности.

Планирају се следеће активности (често се током године реализују и додатне активности):

Садржај рада	Време
I Прославе и активности које школа организује самостално	
1. Свечаност поводом пријема нових ученика (за ученике и родитеље првог разреда)	До 10. Септембра
2. Прослава Дана школе (садржаји се планирају сваке године)	новембар
3. Присуство молитви за почетак школске године (у цркви)	септембар
4. Обележавање 8. Новембра – Дана просветних радника Србије (најчешће у виду дана замењених улога – ученици у улози наставника)	новембар
5. Пригодним текстовима, паноима и сл. Обележавају се државни празници (Дан сећања на српске жртве у 2. Светском рату – 21.10., Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма – 22.4., Дан победе – 9.5.	
6. Свечано обележавање школске славе – Свети Сава (резање колача, пригодан програм који се планира сваке године)	27. јануар «светосавска недеља»
7. Свечаност поводом завршетка школске године и уручивање диплома и похвалница	јуна
8. Промоција ученичког стваралаштва (објављене књиге, романи, збирке песама...)	У зависности од броја ученика који се баве књижевним стваралаштвом
9. Спортски дан – такмичење у занимљивим играма између ученика и наставника	Дан пред одлазак на пролећни распуст
10. Припрема промо материјала, филмова, презентација школе и презентовање школе ученицима ОШ, као и за време локалних манифестација	Током године
11. «Караван успешних» - промоција ученика који постижу одличне резултате у учењу и школским активностима кроз сарадњу са привредним друштвима	Март
12. Осмишљавање и реализовање програма активности у оквиру пројекта размене ученика – уколико их буде	Уколико их буде

Садржај рада	Време
(спортске игре, културно-уметнички програм, квизови, радионице упознавања, презентације и сл)	
13. Новогодишњи програм за децу радника школе приликом доделе пакетића	децембар
14. Литерарни конкурс: «Путуј са Доситејем: напиши причу коју вреди чути»	Мај (или новембар)
II Културне и јавне активности које се спроводе у сарадњи са ЛС	
1. Учешће ученика образовног профила туристички техничар и кувар/конобар у манифестацијама које се организују у општини – у сарадњи са туристичком организацијом – Дани вина – март, Сајам привреде – октобар, Цигеријада, Међународни шаховски турнир. Такође у сарадњи са ТО ученици учествују на Сајму туризма у Београду и сл.	У току године
2. Учешће у активностима поводом обележавања Дана општине (спортске, културне, ангажовање ученика турсистичког и угоститељског образовног профила и сл.)	новембар
3. Учешће у активностима које организује ЛС поводом сарадње са збратимљеном општином Мурска Собота из Словеније	Током године
4. Присуство ученика презентацијама, пројекцијама, трибинама и сл. које организује ЛС и Канцеларија за младе (као и Полицијска управа, Црвени крст...)	Током године
III Посете сајмовима:	
У организацији наставника економске, туристичке и угоститељске групе предмета и других наставника) ученици школе ће посетити различите сајамске манифестације – Сајам туризма, Сајам књига...	у време трајања сајма
III Посете привредним друштвима, банкама, осигуравајућим друштвима и другим институцијама - факултетима:	
У организацији наставника економске групе предмета и других наставника ученици школе ће посетити различита привредна друштва, банке, осигуравајућа друштва и друге институције – Народна банка, Берза, факултети или организовати њихов долазак у школу...	у току године
IV Учешће на сајмовима виртуелних предузећа (организују се у земљи и у земљама региона)	
Сајмови виртуелних предузећа могу бити ревијалног или такмичарског карактера.	У време организације

Садржај рада	Време
V Учешће у решавању студије случаја (студије случаја које предлажу факултети или израда студије случаја наше школе) – Тим за развој међупредметних компетенција	
	Једном или двапут годишње

Програм слободних активности

У остваривању образовно-васпитног процеса рада школе, значајно место у осмишљавању слободног времена ученика и њиховог креативног и мисаоног ангажовања, имају слободне активности. Укључивање ученика у слободне активности омогућава да се развијају њихова интересовања, склоности и таленти. Кроз ове активности ученици боље упознају себе, осим тога слободне активности могу значајно утицати на њихову професионалну оријентацију.

Поштујући принцип добровољности у опредељивању ученика, школа планира, према захтевима постављеним Законом о основама система образовања и васпитања, Закона о средњем образовању и васпитању и својим могућностима, различите слободне активности. Обим реализације ових активности у многостави зависи од интересовања ученика, али је битно пружити им могућности да кроз различите садржаје задовоље своја интересовања, стекну нова знања и добију нешто више од школе него што је само знање садржаја наставних предмета. Наставници имају обавезу мотивисања ученика, планирања и вођења активности. Слободне активности се реализују кроз рад секција, као и кроз друштвене и хуманитарне активности.

Стручна већа сваке године разматрају и предлажу секције. На основу интересовања ученика секције почињу са функционисањем, наставници у консултацији са ученицима израђују програме рада и реализују активности. Програми рада секција су саставни део Годишњег плана рада школе. У извештају о раду стручног већа за Годишњи извештај о раду школе налази се и извештај о раду секција. Ученици могу да дају предлоге секција, најчешће у оквиру рада УП. Ученици се информисају о секцијама путем обавештења или пријављивањем код задужених наставника. У школи функционишу спортске секције, историјска, драмска, рецитаторска, новинарска и маркетинг тим. У школи функционише Тим за културне, пригодне, спортске и друге активности који планира активности којима се испољавају креативни потенцијали ученика.

У друштвене активности се ученици школе укључују на основу обавештења предметних наставника. Ученици школе учествују у припреми, организацији и реализацији програма обележавања Дана општине, у реализацији Сајма привреде, Сајма образовања, Сајма туризма и других локалних манифестација у сарадњи и по позиву општинске туристичке организације и представника Локалне самоуправе... Учешћем у пројектима размене ученика са школама у земљи и иностранству, школа даје прилику ученицима да се додатно ангажују (гостовање, пријем гостију из иностранства...). Такође, Тим за пројекте прати конкурсе које расписује МП или друге институције и ученици имају могућности да реализују активности у складу са темом Конкурса. При крају школске године се организује спортски дан за ученике и наставнике, када се међусобно такмиче у занимљивим играма ученици и наставници школе.

Хуманитарне активности у школи спроводи, на иницијативу ученика, Ученички парламент. Реализује се најмање једна хуманитарна акција годишње. Планирају се следеће активности:

САДРЖАЈ РАДА	ВРЕМЕ
I Академије и приредбе:	
1. Школска слава Свети Сава (реализатори су наставници српског језика и књижевности и историје)	јануар
2. Дан Школе ће се обележити различитим активностима као што су: такмичења из појединих наставних предмета, Свечана академија, сусрети са пензионерима... (задужена су сва стручна већа).	новембар
3. Вече поезије и прозе (реализатори су рецитаторска и драмска секција)	април
II Посета институцијама културе:	
Према плану одељењског старешине и плану и програму појединих наставних предмета, ученици ће посетити културне институције у граду. Реализатори су одељењске старешине и наставници појединих предмета.	у току године
III Посете сајмовима:	
У организацији наставника економске групе предмета и других наставника (српског језика и књижевности, хемије, позвања робе, екологије...) ученици школе ће посетити различите сајамске манифестације.	у време трајања сајма
III Посете привредним друштвима, банкама, осигуравајућим друштвима и другим институцијама:	
У организацији наставника економске групе предмета и других наставника ученици школе ће организовати посете различитим привредним друштвима, банкама, осигуравајућим друштвима и другим институцијама.	у току године
IV Посете факултетима и школама:	
Сарадња са Економским факултетом Београда, Београдском банкарском академијом и осталим високошколским институцијама, средњим школама Републике Србије и другим педагошким институцијама. Задужени су управа Школе, наставници стручних предмета.	у току године
V Учешће на различитим спортским манифестацијама:	
Ученици школе, у организацији стручног већа за физичко васпитање учествоваће на различитим спортским манифестацијама. Детаљнији подаци налазе се у плану рада стручног већа за физичко васпитање. Динамика зависи од организације наведених манифестација.	у току године
VI Екскурија	
Екскурија ученика је ваннаставни облик образовно-васпитног рада који се остварује ван Школе. Поступак припреме и реализације екскурзија се остварује према вежећем Правилнику.	септембар-новембар, април
VII Школска партнерства	
Наша школа је остварила партнерство са школом из Келна, Враце, Линца, Правно пословне школе из Ниша, Гостивара, Високог... У складу са могућностима и у наредном периоду би требало наставити са овом активношћу – како са школама у иностранству, тако и са школама у земљи.	једном годишње, наизменично узвратне посете

Програм каријерног вођења и саветовања ученика

Основни циљ каријерног вођења и саветовања је подстицање правилног професионалног развоја ученика у складу са индивидуалним могућностима и преференцијама и друштвеним потребама за кадровима. Њиме се пружа подршка ученицима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења и напредовања у будућим професијама, да преузму већу одговорност за сопствено каријерно планирање и развој, да буду флексибилнији када су у питању послови и да се прилагођавају захтевима радног окружења.

У школи функционише Тим за каријерно вођење и саветовање. Тим детаљно планира свој рад сваке године. План рада Тима је саставни део Годишњег плана рада школе.

Путем каријерног вођења и саветовања школа ће реализовати следеће задатке:

1. Упознавање, праћење и подстицање индивидуалног развоја ученика и оспособљавање за реално сагледавање индивидуалних могућности и, у складу са тим, деловање у циљу каријерног развоја
2. Пружање информација о свету рада и захтевима образовних профила за које се ученици образују, сродним струкама, могућностима за наставак школовања и тиме развијати позитивну мотивацију према изабраном образовном профилу - занимању.
3. Упућивање ученика на сагледавање сопствене личности у циљу стварања реалне слике о себи у односу на свет рада, како би се потпуније остварили у професији и тиме постигли лично и професионално задовољство.
4. У школи ће се посебна пажња поклањати појединим категоријама ученика – обдареним и ученицима са сметњама у развоју.
5. Пружање информација ученицима о занимањима, образовним профилима-студијским програмима, условима студирања и потребама на тржишту рада.
6. Остваривање сарадње са високошколским установама, Националном службом за запошљавање и привредним друштвима у окружењу.
7. Остваривање сарадње и реализовање заједничких активности са основним школама из окружења.

Начин остваривања активности: активности се изводе као посебне активности за ученике (радионице, индивидуално или групно саветовање по потреби – захтеву ученика, округли столови са представницима привреде, ученицима и родитељима, учешће на такмичењима виртуелних предузећа, праћење ученика након завршетка школовања ...), а великим делом су интегрисане у наставне предмете и наставне активности у школи (грађанско васпитање, стручни предмети, професионална пракса, посете привредним друштвима, или укључивање представника привреде у обради наставних садржаја, сајам привреде, сајам образовања...).

Програмски садржаји каријерног вођења и саветовања у школи:

- Помоћ при састављању биографија (ЦВ), мотивационих писама, пријава за посао
- Индивидуално саветовање у развоју каријере
- Савети и припреме за интервју за посао
- Организовање радионица за развој каријере и меких вештина
- Информације о слободним радним местима, праксама, волонтирању, стипендијама
- Посете компанијама и сусрети са послодавцима
- Информације о могућностима наставка школовања – упознавање са факултетима

- Информисање будућих ученика и сарадња са основним школама у окружењу
- Прикупљање информација и сарадња са националном службом запошљавања
- Праћење свршених ученика најмање годину дана након изласка из школе – анализирање података, праћење трендова и представљање резултата
- Праћење и предлагање ученицима учешће (и пружање подршке) на конкурсима који имају за циљ развој предузетничког духа, способност решавања реалних проблема – студије случаја...
- Реализација пројеката размене ученика са школама у земљи и иностранству...

Програм заштите животне средине

Програмом заштите животне средине наша Школа тежи да обухвати оне активности, које су усмерене на јачање и развијање свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем Програма заштите животне средине, заједничким истраживањем и акцијама локалне самоуправе и школе, као и на друге начине усклађене са Законом.

Циљ образовања и васпитања у области заштите и унапређења човекове средине јесте да ученицима, у складу са њиховим узрастом и могућностима, обезбеди стицање знања, развијање интересовања, формирање ставова система вредности и понашања, које ће им омогућити разрешавање три основна противречна проблема на релацији савремени човек - природа: еколошки, културно-социјални и економски. Први проблем претпоставља знања и друге карактеристике значајне за одржавање и стварање оптималних услова еколошке равнотеже у човековој средини; други - значајне карактеристике за правилан однос, заштиту и унапређивање лепоте предела животне, радне и рекреативне средине као и очување природне културне баштине за садашње и будуће генерације; а трећи - знања о економској валоризацији природних извора и природних услова имајући у виду и штете које могу да настану услед њиховог угрожавања, загађивања, нерационалног коришћења, деградирања и сл.

Наставници и ученици наше Школе и те како препознају потребу за очувањем животне средине, па у складу са тим, задаци у оквиру културне и јавне делатности наше Школе у области заштите и унапређивања животне средине су:

- успостављање сарадње са библиотеком, позориштем, културном галеријом, музејем, туристичком организацијом и др., и активно учествовање у доношењу и остваривању њихових програма ради оспособљавања и навикавања ученика да у свом самообразовању и слободном времену користе све оне изворе културе који ће их подстицати на стваралачки рад и унапређење човекове средине;
- организовање учешћа ученика у радним акцијама заштите и унапређивања животне средине;
- организовање предавања о темама из ове области;
- организовање јавних манифестација и пропагирање акција у овој области;
- омогућавање ученицима да учествују на конкурсима које расписују друштвене и стручне организације са темама из ове области;

Поједини задаци овог подручја обухваћени су програмима наставних предмета и осталих образовно-васпитних активности. Посебан значај у његовој реализацији има настава физичког и здравственог васпитања, биологија и екологија, затим, од ваннаставних активности акције у одељењској заједници, као и активности омладине Црвеног крста. У оквиру радних састанака одељењске заједнице обрађују значајне теме из области здравственог васпитања. Ове тематске целине се реализују и са родитељима кроз индивидуалне разговоре и родитељске састанке. Здравственом васпитању у нашој Школи доприносе предавања, дискусије, разговори, питања и одговори у настави, на трибинама, семинарима, сусретима, као и самостални радови ученика (реферати, илустрације, цртежи, видео, слике, и сл.). Ови облици рада реализују се уз помоћ филма, литературе, анализа ТВ-програма и сл.

За формирање позитивних ставова, вредности и понашања ученика битни су:

- услови живота и рада у школи - организација рада, понашање и поступци наставника, неговање позитивне климе, међусобни односи наставника и ученика, односно укупан ментално-хигијенски аспект васпитног процеса, и
- као што увек бива, ученици се за заштиту и унапређење здравља могу васпитавати у самим здравственим активностима и доследним захтевима наставника за правилно понашање - ангажовање у свакодневной здравствено-хигијенској контроли, реализовање програма Црвеног крста, учешће у акцијама чувања здравља, у хигијенско-естетском уређењу средине, одржавање хигијене на радном месту, на летовању, логоровању и сл. Програмски садржаји у области заштите и унапређења животне средине у нашој Школи се остварује у оквиру свих предмета, додатног рада, слободних и друштвених активности, културне и друштвене делатности школе, друштвено - корисног рада, одељењских заједница и осталих облика образовно-васпитног рада. Исказани циљ и задаци односе се на све понуђене садржаје програма. У зависности од врсте активности и организационих форми (секција, кружоци, клубови, часописи, изложбе, трибине и сл.) врши се избор понуђених садржаја програма уз помоћ задатака које се на њих односе.

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације

Превенција насиља, злостављања и занемаривања, као један од приоритета у остваривању образовно-васпитног рада планира се Развојним планом и Школским програмом. Школа програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење.

Програм заштите од насиља утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада школе.

Планом заштите од насиља на годишњем нивоу дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања и саставни је део Годишњег плана рада школе.

Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Школа има посебан Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања,.

Чланове и руководиоца Тима за заштиту одређује директор школе из реда запослених (обавезно наставник, стручни сарадник, секретар и по потреби други запослени).. Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог - члана Тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима Тим за заштиту учествује. Када Тим разматра конкретне ситуације насиља у обавези је да поступа у складу са Законом којим се уређује заштита података о личности.

Када Тим за заштиту разматра конкретне ситуације насиља заседа искључиво у саставу који чине запослени (директор, стручни сарадници, секретар, наставници). По позиву могу да присуствују родитељи ученика учесника ситуације као и професионалци из спољашње заштитне мреже.

Када је у питању насиље које ученик изврши према запосленом, запослени према ученику у присуству ученика/деце улога Тима је да изради план заштите, односно план појачаног васпитног рада за ученика.

Задаци Тима за заштиту су да:

- 1) припрема програм и план заштите од насиља у складу са специфичностима школе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- 2) процењује други и трећи ниво вршњачког насиља, учествује у изради плана заштите за ученике/ плана појачаног васпитног рада за ученике;
- 3) информисе децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту;
- 4) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 6) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;

8) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;

9) води и чува документацију;

10) извештава стручна тела и орган управљања.

Интервентне активности

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У школи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Школа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору школе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности школе, предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен Законом. Школа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања по нивоима односи се само на вршњачко насиље.

Процењивање нивоа насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања искључиво када су актери деца, односно ученици (ученик-ученик, ученик-дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима, односно критеријумима за процену нивоа.

Критеријуми за процену нивоа насиља су интензитет, степен ризика, трајање и учесталост насилног понашања, последице, број учесника, узраст и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

Процену нивоа насиља врши Тим за заштиту, а на основу прикупљених информација и чињеница. Тим за заштиту може да редифинише процењени ниво уколико дође до нових

сазнања и информација. Процену другог и трећег нивоа вршњачког насиља врши Тим за заштиту, а првог нивоа одељењски старешина.

Планом се дефинишу и васпитне активности родитеља са дететом, динамика и начин сарадње родитеља са школом као и активности школе усмерене на јачање родитељских вештина.

. Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, који по правилу процењује одељењски старешина, активности предузима самостално одељењски старешина или наставник у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално. Одељењски старешина може консултовати и психолога/педагога школе за подршку по потреби.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако појачани васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање одељењски старешина укључује Тим за заштиту. Тим за заштиту у складу са информацијама процењује ниво и предузима даље активности.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина у сарадњи са Тимом за заштиту и обавезно учешће родитеља ученика, у смислу појачаног васпитног рада, као и могућност предлагања покретања васпитно-дисциплинског поступка.

На трећем нивоу, по правилу, активности предузима директор са Тимом за заштиту, уз обавезно укључивање родитеља и надлежних органа и организација (Центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и друге надлежне организације). На трећем нивоу обавезно се покреће васпитно-дисциплински поступак.

Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да се током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада најкраће пет радних дана, а најдуже до окончања васпитно-дисциплинског поступка, уважавајући ризике, досадашње понашање ученика и изречене мере, последице и околности ситуације, безбедност, узраст и развојне карактеристике детета и сл.

Осим наведеног, Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да ученик буде удаљен из процеса непосредног и осталих облика образовно васпитног рада и приликом покретања васпитно-дисциплинског поступка за учињене теже повреде обавезе ученика које се односе на поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и употребу психоактивних супстанци, односно алкохола, дрога и никотинских производа, као и уношење у школу оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице.

Улога Тима за заштиту је да прикупи чињенице од значаја за поступање и квалификовање теже повреде обавеза ученика.

Процена Тима за заштиту чини саставни део решења којим се ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада.

О удаљењу ученика, школа, поред родитеља, обавештава и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања и израде плана појачаног васпитног рада за ученика, током трајања васпитно-дисциплинског поступка, односно мере непосредног удаљавања.

У случају удаљавања из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада школа, заједно са родитељима и Центром за социјални рад, реализује појачан васпитни рад. Током удаљења ученика, школа је у обавези да на иницијативу ученика, родитеља, достави потребне наставне материјале како би се обезбедио континуитет у праћењу наставног процеса ученика.

У случају неукључивања, односно непоступања по поновном обраћању надлежном Центру за социјални рад, школа обавештава Министарство надлежно за надзор над радом центара.

Приликом реализације активности, у оквиру плана појачаног васпитног рада, родитељ је одговоран за редовно учешће детета у планираним активностима плана појачаног васпитног рада.

Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење, у складу са планом.

Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава Центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезан је појачан васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако су у пружању подршке ученику укључени представници из спољашње мреже заштите, школа остварује сарадњу са њима у циљу усклађивања активности у пружању адекватне подршке.

Када се насиље између ученика догоди ван простора школе, односно другог простора у коме школа остварује образовно-васпитни рад, по добијању сазнања од представника спољашње мреже заштите, Тим за заштиту се састаје, анализира ситуацију у складу са доступним информацијама, уз могућност процене нивоа насиља. Сходно утврђеним чињеницама Тим за заштиту предлаже одељењском старешини израду плана појачаног васпитног рада за ученика узимајући у обзир следеће: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у школи и континуитет ризичног понашања ученика.

За ученика који је претрпео насиље ван просторија школа, односно другог простора у коме школа остварује образовно-васпитно рад, Тим за заштиту предлаже одељењском

старешини израду плана заштите од насиља, а према процени и укључивање представника спољашње мреже заштите.

У план појачаног васпитног рада установа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради који су укључени у пружање подршке ученику и породици.

У ситуацији када родитељ не сарађује са школом, а долази до поновљеног насиља ученика школа обавештава надлежни Центар за социјални рад и примењује мере у складу са Законом у односу на одговорност родитеља.

Школа документује недостатак сарадње са родитељима и то кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и др.

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом учесник ситуације насиља неопходна је сарадња Тима за заштиту и Тима за инклузивно образовање у циљу израде плана појачаног васпитног рада. Имајући у виду здравствено стање ученика, односно развојну сметњу, предузимају се даље мере и активности у сарадњи са родитељима и представницима из здравствене и социјалне заштите, у складу са проценом потреба за подршком.

Када родитељ чини насиље, злостављање или занемаривање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета школа обавезно укључује надлежни Центар за социјални рад.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава надлежно јавно тужилаштво, полицију и Центар за социјални рад који предузимају даље мере у складу са Законом.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива Тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању унутар школе и обавештава родитеља и надлежно јавно тужилаштво.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, након примене листе индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине, директор у складу са датим смерницама у листи индикатора, обавештава центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни Центар за социјални рад и надлежну организациону јединицу полиције.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите од насиља) на основу Правилника о протоколу. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са Законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће лице према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни Центар за социјални рад полицију и надлежно јавно тужилаштво.

Када се насиље и злостављање дешава у школи између одраслих лица (запослени - запослени; запослени - родитељ; запослени, родитељ - треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

У свим ситуацијама када се непосредно дешава насиље или постоји оправдан разлог да се сумња да ће доћи до насиља услед непредузимања хитних мера заштите, без обзира на узраст учесника ситуације насиља, школа одмах обавештава полицију ради спречавања даљег вршења насиља и обезбеђивања помоћи и заштите.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања школа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

Заштита запослених

Школа је дужна да поступа увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Процењивање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима не односи се на запослене, већ само на вршњачко насиље.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и Центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом за ученике старости до 14 година, а за ученике изнад 14 година, осим наведених активности и да обавести надлежно јавно тужилаштво и полицију.

У случају повреде части, угледа и достојанства запосленог од стране ученика примењују се мере и активности прописане за трећи ниво вршњачког насиља.

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом починилац насиља према запосленом, неопходно је да директор у сарадњи са Тимом за заштиту и Тимом за инклузивно образовање утврди да ли је испољено (агресивно) понашање ученика последица здравственог стања, односно развојне сметње и у складу са тим се предузимају даље мере и активности, односно процењују кога је потребно укључити од спољашње мреже заштите (стручњаци из здравственог система, социјалне заштите и др.).

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом или запослени према запосленом, директор је дужан да таква сазнања пријави полицији и надлежном јавном тужилаштву, а када је родитељ починилац насиља да обавести и надлежни Центар за социјални рад, у року прописаним Законом.

Уколико школа има сазнање да родитељ или треће лице на друштвеним мрежама омаловажава, вређа, прети или позива на насиље према запосленом, а у вези са професионалном улогом запосленог, школа је дужна да о томе обавести надлежно јавно тужилаштво, у року прописаном Законом.

Када су ученици сведоци насиља из става 3. ове тачке, Тим за заштиту израђује план заштите за ученике.

Када запослени изврши насиље над запосленим директор поступа у складу са Законом.

Редослед поступања

Редослед поступања у интервенцији:

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице - дете и ученик.

Прикупљање информација о насиљу, злостављању и занемаривању обавља, по правилу, одељењски старешина, стручни сарадник, односно друго задужено лице у установи наставник или члан Тима за заштиту, од свих учесника, непосредно по сазнању или сумњи о догађају. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације и проценом школе (непосредан разговор/усменим путем, писаним путем, анонимна анкета и сл). Прикупљене информације немају значај изјаве која се даје у току васпитно-дисциплинског поступка.

Школа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико школа има електронски надзор над простором.

Изјава од малолетних ученика која се узима у току васпитно-дисциплинског поступка, узима се у присуству родитеља, а у складу са одредбама Закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак школе.

У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и Тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у школи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и Центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, школа одмах обавештава Центар за социјални рад.

4) Консултације у школи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у школи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, Тим за заштиту, директор, Ученички парламент.

Уколико у току консултација у школи директор и Тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство надлежно за послове образовања и васпитања надлежну Школску управу, Центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.

План заштите од насиља за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања.

План појачаног васпитног рада за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију.

План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада може да се сачине и за цело одељење.

Активности у оквиру плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада, треба да буду конкретне и специфичне и да се кроз активности препознаје какву промену желимо да постигнемо кроз њихову реализацију.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада зависе од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни Центар за социјални рад.

План заштите од насиља за ученика, односно план појачаног васпитног рада за ученика садржи: активности којима се даје подршка учесницима насилне ситуације, активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са

одељењском заједницом, укључивање Ученичког парламента и Савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности, временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када Тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће Тиму за пружање додатне подршке ученицима израду индивидуалног образовног плана.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика сачињава Тим за заштиту заједно са одељенским старешином, психологом, педагогом, секретаром, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6. тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите од насиља, односно/плана појачаног васпитног рада и реализације, када год је могуће, школа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, Ученичког парламента, као и децу, односно ученике - учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика садрже и информације о мерама и активностима које школа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе из спољашње мреже заштите, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

Школа је у обавези да у изради плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада укључи родитеља и да прецизира активности које родитељ предузима у васпитном раду са учеником, као и активности које спроводи школа у пружању подршке оснаживању родитељских компетенција. Уколико родитељ одбија да учествује у планирању и реализацији активности из плана заштите од насиља ученика, односно плана појачаног васпитног рада школа обавештава надлежни Центар за социјални рад, а школа наставља да реализује предвиђене активности.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада за ученика треба да садржи и евалуацију тог плана.

За трећи ниво насиља и злостављања директор школе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну Школску управу, у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне националне платформе "Чувам те" са првим информацијама о догађају и предузетим активностима, а у року од 48 сати од момента сазнања са допуном информацијама и закључцима са састанка Тима за заштиту. Такође, школа путем Националне платформе ажурира информације о поступању до затварања предмета, односно предузимања свих потребних мера и њихове евалуације.

Путем Националне платформе, школа обавештава друге надлежне институције из спољашње мреже заштите (систем социјалне и здравствене заштите, полиција и јавно тужилаштво), у складу са прописаним процедурама.

Поред наведеног, школа је у обавези да поступа по добијању пријава насиља које су јој упућене путем Националне платформе, а у складу са прописаним процедурама поступања у ситуацијама сумње или сазнања о ситуацијама насиља.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

Школа је дужна да обавести надлежну Школску управу, односно Министарство пре давања изјаве медијима о конкретној ситуацији насиља која се догодила.

Поступање школе у одговору на кризни догађај

Јачање отпорности школе за ефикасно реаговање на кризне догађаје

Школа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисање школе, као и по физичко и ментално здравље појединца.

Школа формира Тим за кризне догађаје у оквиру Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као његов обавезни део.

Тим за кризне догађаје формира се у циљу ефикасног поступања школе у кризним догађајима. Програм поступања школе у кризним догађајима израђује се као обавезни и саставни део програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, а који је саставни део Школског програма рада. На основу програма израђује се план рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, који је саставни део Годишњег плана рада установе.

Директор школе руководи Тимом за кризне догађаје у складу са општим актом и Годишњим планом рада.

Чланови Тима за кризне догађаје могу бити чланови Тима за заштиту, као и други одговарајући запослени, представници родитеља и представници спољашње мреже заштите.

Обавезни чланови Тима за кризне догађаје су: координатор Тима за заштиту, представник родитеља, стручни сарадник и одговарајући наставници и други запослени из установе, а који могу бити и чланови Тима за заштиту.

Директор доноси решење којим се дефинише улога чланова Тима за кризне догађаје, односно одређује чланове Тима који ће обављати послове и активности које се односе на координацију, пружање психосоцијалне подршке и информисање.

Координација обухвата активности - планирања, организације, координације и сарадње са спољном заштитном мрежом, праћења и евалуације.

Психосоцијална подршка обухвата активности - праћења реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке, процена потребе за укључивањем мобилног тима и уколико до тога дође, сарадња са мобилним тимом.

Информисање обухвата активности - прикупљања, проверавања, селекције, дистрибуције информација, као и припреме саопштења.

5.2. Поступање школе када се деси кризни догађај

Када школа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се Тим за кризне догађаје, који има следеће задатке:

- прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа;
- успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите;
- сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције;
- благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају;
- психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима;
- израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи;
- организација евентуалних комеморативних активности;
- праћење реализације планова и евалуација;
- вођење документације и извештавање и
- други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Поступање школе:

Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа	Тим прикупља информације о догађају (опис догађаја, место и време када се десио догађај), ко је све погођен кризним догађајем и каква му је помоћ потребна, где се налази и у каквом је стању, као и о томе шта је већ урађено поводом тога у школи.. У зависности од врсте/облика кризног догађаја, наредни корак подразумева хитно обавештавање полиције, хитне помоћи, ватрогасне службе, као и других евентуално потребних органа/служби. Неопходно је да запослени у установи поступају у складу са планом поступања у ситуацијама кризе и у зависности од врсте кризног догађаја, и у складу са планом
--	--

	евакуације. Тим за кризне догађаје благовремено информисе Министарство просвете, односно надлежну школску управу о догађају, као и предузетим активностима.
Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, јединица локалне самоуправе, мобилни тим).	На основу прикупљених података, уз обавезу хитног обавештавања спољашње мреже заштите, установа врши процену да ли може да поступа самостално или јој је потребна помоћ и подршка представника спољашње мреже заштите, са којом израђује јединствен план деловања, начин рада и извештавања. У зависности од облика/врсте и степена интензитета кризног догађаја установа процењује кога укључује од спољашње мреже заштите.
Сарадња и заједничко деловање са мобилним Тимом за кризне интервенције	Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни Тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке. У ситуацијама када поступа мобилни Тим, Тим за кризне догађаје школе постаје саставни део мобилног Тима. Тим за кризне догађаје установе пружа потребне информације мобилном Тиму, учествује у заједничком планирању, организацији и реализацији психосоцијалне подршке. У сарадњи са мобилним Тимом, тим школе врши праћење и идентификовање деце/ученика и запослених којима је потребна помоћ, пружа прву психолошку помоћ као и друге видове подршке.
Благовремено информисање деце/ученика, родитеља, запослених и медија о догађају	Директор школе именује особе задужене за припрему званичних информација за родитеље, ученике, запослене и за медије. Обавештења имају сврху континуираног информисања запослених, родитеља и деце/ученика и медија о најновијим, провереним и тачним информацијама до којих је установа дошла, ради планирања одговарајуће подршке и предузимања других потребних мера (сузбијање гласина и ширења панике); упознавање са могућим тешкоћама, ризицима, изазовима и начинима за њихово превазилажење; упознавање са начинима подршке. Саопштење за медије сачињава се у сарадњи са надлежним службама Министарства
Психосоцијална подршка деци, ученицима и запосленима	Тим за кризне догађаје прати реаговања ученика, родитеља и запослених, идентификује коме је помоћ потребна и у складу са тим организује пружање психосоцијалне подршке. Приликом пружања психосоцијалне подршке као основна интервенција користи се психолошка прва помоћ. У зависности од врсте, интензитета и последица кризног догађаја, Тим процењује потребу за укључивањем представника из система здравствене заштите у циљу пружања

	психосоцијалне подршке и/или укључивање интерсекторског мобилног Тима за кризне ситуације.
Израда и реализација плана рада у установе у измењеним условима и стабилизација рада у школи	Тим за кризне догађаје у сарадњи са релевантним тимовима у установе израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама деце/ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања. Приликом прављења плана важно је узети у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте. Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у школи - постепени повратак школе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера. Школа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, допуњује га и коригује.
Организација евентуалних комеморативних активности	У случају кризних догађаја са смртним исходом, Тим учествује у организацији и планирању адекватних комеморативних активности.
Праћење реализације плана и евалуација	Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада Тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.
Вођење документације и извештавање	Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези поступањем у кризној ситуацијом. Извештај о поступању школе доставља се надлежној Школској управи, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, Тим за кризне догађаје након идентификације израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже заштите.

Поступање школе након кризног догађаја

Након реализације плана поступања у кризним догађајима, и успостављања стабилног стања у школи Тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај. Евалуација обухвата: анализу ефеката спроведених мера и

активности односно реализацију измењеног плана рада, као и пружање прве психолошке помоћи, са посебним освртом на снаге, изазове и препоруке у реаговању на кризни догађај. На основу евалуације плана реаговања у конкретним ситуацијама, школа даље унапређује план поступања школе у кризним ситуацијама.

Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, Тим за кризне догађаје у сарадњи са Педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја Наставничко веће, док Школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна Школска управа.

Извештај о реализацији посебног плана део је Годишњег извештаја о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања деце/ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији.

Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично).

Документација, анализа и извештавање

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности школа:

- 1) прати остваривање програма заштите школе;
- 2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
- 3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
- 4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
- 5) прати остваривање активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- 6) прати остваривање плана поступања установе у кризним догађајима;
- 7) евидентира кризне догађаје;
- 8) анализира стање и извештава.

Одељењски старешина бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности и евидентира у педагошкој документацији.

О случајевима који захтевају укључивање Тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу,

догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе психолог или педагог, а изузетно, други члан Тима за заштиту кога је одредио директор.

О ситуацијама насиља првог и другог нивоа, предузетим мерама и активностима, као и праћењу предузетих активности, школа је у обавези да води евиденцију због потребе кварталних извештаја и користећи Националну платформу "Чувам те". За унос података на националној платформи су задужени запослени у школи које је директор овластио за приступ националној платформи.

Тим за заштиту подноси извештај о реализацији превентивних и интервентних активности два пута годишње. Директор извештава орган управљања, Савет родитеља и Ученички парламент.

Извештај о реализацији плана заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Извештај о реализацији плана заштите од насиља је саставни део Годишњег извештаја о раду школе и доставља се Министарству, односно надлежној Школској управи.

Извештај садржи, нарочито: учесталост инцидентних ситуација и број пријава; заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања; број повреда; учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених; број и ефекте оперативних планова заштите; остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег стручног усавршавања; број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака; број реализованих активности друштвено-корисног, односно хуманитарног рада, број кризних догађаја и евалуација плана поступања установе у кризном догађају; остварене обуке у циљу ефикасног реаговања установе у кризним ситуацијама, степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе и друге параметре.

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са Законом.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, школа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

Програм школског спорта

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта. .

Прва и основна замисао школског спорта је у функцији јавног здравља. Развијањем физичког васпитања, можемо допринети подизању нивоа физичке активности наших ученика и формирању активног животног стила, што представља значајну корист када је реч о изграђивању ставова и навика. Школски спорт представља надоградњу и

продубљивање наставног садржаја физичког васпитања. У ту сврху програм школског спорта утиче на продубљивање психо-физичких способности ученика. Спортске дисциплине које ученици у нашој Школи могу бирају су рукомет, кошарка, фудбал, одбојка, атлетика, вежбе на справама, стони тенис, пливање и сл. Кроз ове спортске дисциплине ученицима је омогућено продубљивање садржаја, којима се утиче на технику и тактику одређене спортске дисциплине, која би иницирала учешће на разним спортским манифестацијама. У нашој Школи организујемо међуодељенска такмичења, јавна локална такмичења, недељу школског спорта и публикување резултата постигнутих на такмичењима. Циљ нам је да овим активностима допринесемо побољшању здравља, формирању комплетне личности ученика, промовисању спорта и здравог начина живота, бољој социјализацији са средином и јачању такмичарског духа. Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења, обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом. Наша Школа сарађује и са локалним спортским организацијама, са циљем да се у слободном времену организује активност ученика у овој области, тако да им се обезбеди здрава и културна забава и разонода, да се задовоље њихове посебне жеље, да им се помогне да развију позитиван однос према физичкој култури, формирају чврсте навике за редовним телесним вежбањем и развију став о важности физичке активности за целокупно здравље.

У нашој Школи се у оквиру спортских активности остварују следећи конкретни задаци:

- обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем школског физичког васпитања;

- задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса ученика за бављење разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
- откривање могућности и лепоте стварања у физичкој култури и спорту, помагање ученицима да свестрано развију своје природне способности за неки вид физичког вежбања. Садржај рада у оквиру ових програма чине спортско-рекреативне активности неформалних група у спортовима за које се група ученика самостално определи и тренинзи и такмичења у спортовима за које се ученици самостално, на основу жеља и предиспозиција, одреде.

Такмичења у којима наставници и ученици наше Школе имају могућност да учествују су:

- Спортски дан у згради Школе – мали фудбал, кошарка, одбојка, атлетика итд. – месец: мај
- Такмичење у фудбалу (меморијално и хуманитарно) – наставници и ученици -мај
- Спортски турнир са ученицима Технолошке (по могућности и осталих средњих школа) у оквиру превентивних активности за заштиту од дискриминације, насиља и злостављања, као и у оквиру Недеље сећања и заједништва
- Дан пешачења- у сардњи са планинарским друштвом „Јаворак“ – ученици и наставници -септембар.

Школа остварује сарадњу са општинским савезом за спорт. Ученици школе у оквиру ове сарадње имају могућност да се за време распуста баве различитим спортовима.

Програм сарадње са локалном самоуправом

Школа прати и укључује се у дешавања у локалној самоуправи и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње. Сарадња са локалном самоуправом садржи следеће активности: учешће ученика у обележавању и прослављању значајних датума и јубилеја (Дана општине, академије, изложбе, манифестације, одржавање споменика и др.); организовање радних акција солидарности у месној заједници и широј друштвеној средини уз учешће ученика; сарадња са Канцеларијом за младе, Туристичком организацијом, привредним друштвима...; укључивање талентованих ученика у културно-уметничка, спортска и друга друштва средине, као и обезбеђивање могућности да та друштва имају своје секције у школи, добровољног давања крви, пружања помоћи старима, акције Црвеног крста и друге акције које се организују у друштвеној средини.

Постоје бројне могућности организовања сарадње Школе са локалном средином, њеним институцијама културе, разним организацијама, друштвима и слично:

1. сарадња са институцијама културе и културно-уметничким друштвима, у које треба упућивати ученике ради задовољавања и развијања склоности ка уметности или уметничком стваралаштву је посебно значајна и због тога што по наставном плану за ову врсту школе нису у свим образовним профилима предвиђени предмети музичка и ликовна култура;
2. сарадња са спортским клубовима је неопходна због координације тренинга и похађања наставе и успеха ученика;
3. сарадња са Црвеним крстом као хуманитарном организацијом омогућује остваривање многих васпитно-образовних циљева и задатака;
4. сарадња са Центром за социјални рад, када су у питању ученици из ризичних средина (деца из непотпуних породица, разведених бракова, алкохоличара или болесних родитеља);
5. сарадња са Домом здравља на превенцији и лечењу ученика.

Програм сарадње са породицом

Помоћ и подршка родитеља су корисни у различитим сегментима остваривања циљева и задатака Школе. Управо због тога неопходна је стална сарадња Школе и родитеља. У овој сарадњи посебну улогу и задатке имају одељењске старешине, стручни сарадници и директор Школе. Та сарадња се остварује кроз следеће облике:

-Пружањем помоћи родитељима у остваривању васпитне функције породице:

Одељењски старешина први успоставља контакт са родитељима ученика и има циљ да створи предуслове за што ближе и чешће контакте. У тим контактима прикупљају се подаци о карактеристикама биофизиолошког, интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја ученика, сазнања о интересовањима и потребама ученика и породичним приликама и условима за рад код куће.

Сарадња са родитељима се одвија кроз разноврсне активности:

а) родитељски састанци - планирају се и реализују на почетку школске године и после сваког класификационог периода, а одржавају се и према потреби,

б) групни разговори - реализују се према потреби у вези актуелних проблема,

в) индивидуални разговори - остварују се, пре свега, за време „отворених врата“, која једном недељно има сваки одељењски старешина, Углавном родитељи сами долазе, а ако постоје посебни разлози, одељењски старешина их позива на разговор.

Сарадња стручних сарадника и директора Школе са родитељима одвијаће се током целе школске године, а на захтев самих родитеља или по потреби ученика

Задатак стручних сарадника је да кроз рад са групама родитеља понуде едукације које ће родитељи даље преносити на остале родитеље ученика једног одељења. Они, такође, пружају помоћ одељењском старешини у реализацији родитељских састанака (нарочито првих) и припреми за индивидуалне разговоре, а и сами обављају индивидуалне или групне разговоре по потреби.

Сарадња је нарочито значајна код ученика који имају проблема (било у школском напредовању, било у понашању или на емоционалном нивоу).

-Укључивање родитеља у живот и рад Школе:

На првом родитељском састанку одељењски старешина упознаје родитеље са правилима организације рада Школе, календаром рада школе, програмом активности одељењске заједнице и правилницима о дисциплинској и материјалној одговорности ученика и кућном реду. Велики је значај и учешће родитеља у активностима Савета родитеља.

Могући су различити начини укључивања родитеља у рад Школе:

- учешће у остваривању програма ваннаставних активности,
- учешће у остваривању друштвено-корисног рада,
- организација програма културне и јавне делатности Школе (посебно школских свечаности),
- помоћ у реализацији наставе у блоку,
- помоћ у уређењу учионица и школског простора...

Програм екскурзија и излета

Екскурзије су посебан облик васпитно-образовног рада који се реализује изван школске учионице.

Образовно-васпитни **циљеви** екскурзије:

- продубљивање и савлађивање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја наставних предмета: економска географија, историја, српски језик и књижевност, ликовна култура, музичка уметност, филозофија, маркетинг, право, страни језици и физичко васпитање,
- уочавање појава и односа у природној и друштвеној средини,
- упознавање и разумевање културно-историјског наслеђа,
- подстицање ученика да вредности културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења,
- развијање естетских вредности код ученика,
- практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом,
- уочавања привредних достигнућа регије и њихов утицај на развој државе,
- формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима.

Задаци који се остварују реализацијом програма екскурзије:

- упознавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима,
- изграђивање еколошких навика код ученика,
- упознавање са начином живота и рада карактеристичним за одређене просторе,
- схватање корелативних односа између појединих наставних предмета,
- продубљивање знања о историјским појавама и процесима,
- увођење ученика у свет опажања и доживљавања уметничких дела и развијање критичког односа,
- подстицање свестраног развоја личности ученика и креативних способности,
- развијање позитивних социјалних односа међу ученицима,
- уочавање значаја уметничких и културних вредности једног народа,
- изграђивање естетских и културних потреба и навика и развијање позитивних односа према уметничким вредностима
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја.

Носиоци предвиђених садржаја:

Носиоци припреме, организације и извођења програма и плана екскурзије, су директор школе, секретар, одељењске старешине и стручне вође пута.

Техничка организација

Техничка организација екскурзије поверава се агенцији која поседује одговарајућу лиценцу и која испуњава друге услове прописане Законом о туризму. Агенција ће организацију екскурзије ускладити са Правилником о екскурзијама, који потпуно регулише ову област.

1. Квалитет услуге
 - смештај у хотелу Б категорије на бази полупансиона
 - остали услови у складу са Правилником о екскурзијама и на основу договора са туристичком агенцијом
2. Квалитет превоза
 - у складу са Правилником о екскурзијама
3. Пропратни едукативни и рекреативни садржаји
 - предвиђени обиласци културно-историјских знаменитости у пратњи водича,
 - возња бродом, посета зоолошком врту и националном ресторану под надзором наставника.

Начин финансирања

Начин финансирања ће бити усклађен са поменутим Правилником о екскурзијама и законом.

Према устаљеној пракси и договору чланова Савета родитеља екскурзије се реализују сваке године (најчешће крајем септембра-почетком октобра али је могућа реализација и у пролеће) са ученицима 1., 2., 3. и 4. разреда уколико се пријави довољан број ученика. За ученике 1., 2. и 3. разреда екскурзија се реализује у земљи, док ученици 4. разреда могу путовати у иностранство. Дестинација, садржаји и циљеви екскурзија са договарају сваке године са ученицима и родитељима према устаљеној процедури. Извештаји о реализацији екскурзија су саставни део Годишњег извештаја о раду школе, док су планови екскурзија саставни део Годишњег плана рад школе.

У организацији екскурзија школа посебну пажњу поклања активностима са циљем остваривања максималне заштите и безбедности ученика (саветовање представника МУП-а, родитељски састанци, подела задужења и планирање дежурстава...).

Стручне посете и студијска путовања

Стручна већа на почетку школске године планирају студијска путовања и стручне посете привредним друштвима, установама – НБС, берзи, сајмовима књига и туризма, музејима...У складу са планом оне се реализују уз поштовање правила заштите и безбедности ученика.

У оквиру пројеката размене ученика детаљно се планирају активности. Тим за пројекте их детаљно планира на годишњем нивоу, такође и извештава о реализацији.

Годишњи план рада школе садржи план надокнаде наставних дана изгубљених током извођења екскурзија и стручних посета.

Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду је израђен у складу са Законом о безбедности и здравља на раду, Законом о раду, Подзаконским актима и правилницима из области безбедност и здравље на раду и интерним актима установе. Циљ програма је обезбеђивање безбедних услова за рад за све запослене, спречавање повреда на раду и обољења, унапређење радне средине и заштита ученика и запослених.

За организацију безбедности и здравља на раду која се спроводи одговоран је директор школе који именује лице за безбедност и здравље на раду такође по потреби ангажује се овлашћена организација. Такође извршена је процена ризика за следећа радна места: наставник, административни радници и помоћно особље (домар, спремачице). Идентификовани су ризици као што су: клизави подови, електричне инсталације, рад са рачунарима као и хемијска средства за чишћење. Постоје мере за отклањање и смањење ризика које су кључ успеха правилне безбедности и то су: редовно одржавање објекта и инсталација, коришћење личне заштитне опреме (по потреби) и обука запослених за безбедан рад.

Обука запослених врши се као почетна обука при запошљавању, периодична обука, обука за заштиту од пожара и обавезно се води евиденција о спроведеним обукама. За заштиту од пожара израђен је план евакуације, обезбеђени су против пожарни апарати, врше се редовни прегледи опреме и спроводи се обука запослених за поступање у случају пожара.

Што се тиче прве помоћи обезбеђени су ормарићи прве помоћи, именована су лица за пружање прве помоћи и врши се редовна контрола опреме. Установа води евиденцију о повредама на раду, обукама запослених, прегледима опреме и процени ризика. У циљу унапређивања безбедности и здравља на раду установа редовно прати стање, редовно спроводи превентивне мере и сарађује са надлежним институцијама.

	АКТИВНОСТИ	САДРЖАЈИ	ЗАДУЖЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
--	------------	----------	-------------------------	-----------------

1.	Акт о процени ризика	Свеобухватна процена ради стицања увида у стање безбедности и здравља на раду и управљања процесима у складу са њим	Ангажовано лице за безбедност	Акт је донет.
2.	Обука за безбедан и здрав рад	Обучавање запослених за безбедан рад (најкасније месец дана по заснивању радног односа)	Лице за безбедност	Обуку су прошли сви запослени, континуирано се спроводи у складу са доласком нових запослених
3.	Обука за противпожарну заштиту	Обучавање и провера знања у облику теста	Лице за заштиту од пожара	На 3 године (урађена 2022.)
4.	Одржавање противпожарних апарата	Редован преглед и сервис ППА	Ватросервис	На 6 месеци (урађено априла 2022.)
5.	План евакуације	Видно обележавање евакуационих путева	Лице за заштиту од пожара	Урађен 2013.
6.	Испитивање микроклиме и оптерећености електро инсталација	Стручно мишљење и препоруке	Правно лице са лиценцом за издавање валидног налаза	Урађено 2018. - на 3 године планирано новембра 2022.
7.	Мерење отпорности громобранске инсталације	Стручни налаз	Лице за безбедности и послодавац	На 2 године Урађено априла 2022.
8.	Прибор за пружање прве помоћи	Постављање и редовно допуњавање	Лице за безбедност и послодавац	У складу са потребама – прибор се налази у зборници
9.	Обука ученика за коришћење електричних уређаја и апарата	Обучавање ученика који изводе наставу у кабинетима	Лице за безбедност	Једном годишње

10.	Циљана обука за безбедан и здрав рад	Обучавање помоћно – техничког особља	Лице за безбедност	Континуирано (урађено 2022.)
11.	Израда упутстава за безбедан и здрав рад	Са упутствима су упознати запослени и ученици	Лице за безбедност	Континуирано
12.	Ажурирање БЗР евиденције	У складу са Правилником	Лице за безбедност	Континуирано
13.	Упознавање запослених са правима и обавезама у случају повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом	Запослени су упознати са својим правима	Лице за безбедност	Континуирано
14.	Обезбеђивање личних заштитних средстава прописаних Актом о процени ризика за дефинисана радна места	Заштитна средства су обезбеђена и у употреби су	Послодавац	Континуирано
15.	Израда једнополних шема у ормарима ел. Инсталације – заштита од пожара	Шеме су урађене и постављене	Лице за безбедност (овлашћена фирма)	Континуирано

Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке

Пружање додатне образовне подршке ученицима због сметњи у развоју и инвалидитета, социјалне ускраћености, специфичних тешкоћа у учењу и из других разлога, прописана је следећим законима: Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017), Законом о средњем образовању и васпитању ("Сл. гласник РС", бр. 55/2013 и 101/2017). То омогућава: - пружање додатне образовне подршке - континуирано остваривање додатне подршке у образовању и васпитању, када је то неопходно.

Прилагођавање

Када дете/ ученик спорије напредује и не постиже очекиване исходе и стандарде, наставник је у обавези да, у сарадњи са СТИО, утврди препреке у напредовању и да након тога планира и примени мере прилагођавања (мере индивидуализације). Прилагођавање обухвата:

- Прилагођавање простора и услова, материјала и учила, метода, техника и облика, испитивања и оцењивања, исхода и стандарда постигнућа.
- Израда иницијалних профила и планова прилагођавања школа-ученик.
Приказ иницијалног педагошког профила ученика:
 - јаке стране и интересовања
 - тешкоће и потребе за подршком
 - идентификоване приоритетне области потребе за подршком
- Додатна подршка за коју је потребно одобрење ИРК
Приказ плана прилагођавања:
 - Предмет /област и циљеви тј очекивана промена (трајање)
 - Кораци/активности (трајање, ко реализује)
 - Исход/ очекивана промена и како ће се она проценити
- Евалуација плана прилагођавања и постигнућа ученика/це
 - Који циљеви тј. очекиване промене су остварени и у којој мери –
 - Стратегије прилагођавања које су биле делотворне, а које нису
- Евалуација укупног напредовања ученик
 - Напредовање у самопоуздању ученика
 - Ниво и квалитет укључености у вршњачку групу и шире
 - Напредовање у учењу

Педагошки профил

Када мере индивидуализације не доведу до напретка, васпитач/ наставник и СТИО покрећу иницијативу за израду педагошког профила и индивидуалног образовног плана (ИОП).

ИОП може бити заснован на прилагођавању начина рада, као и услова у којима се изводи образовноваспитни рад (ИОП1) и прилагођавању и измени садржаја образовноваспитног рада, исхода и стандарда постигнућа (ИОП2). Доношењу ИОП-а 2, претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1 и прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику. ИОП може бити заснован на обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за ученика са изузетним способностима (ИОП3).

Евалуација ИОП-а

За евалуацију ИОП-а користимо Документацију о евалуацији ИОП-а ,Формулар: ВРЕДНОВАЊЕ ИОП-а (Прилог).

Евалуацију ИОП-а врши ИОП-тим према унапред утврђеној динамици у ИОП- у и према потреби. Током евалуације ИОП-тим процењује степен остварености исхода који су

дефинисани у оквиру ИОП-а и степен делотворности примењених видова прилагођавања. На основу резултата вредновања ИОП-а, ИОП-тим предлага измене и допуне односно прилагођавање ИОП-а потребама ученика.

Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по ИОП-у саставни су део документације Тима за Инклузивно образовање, који обезбеђује приватност података, а чине и прилог Школског програма.

Компензаторски програми / активности за подршку учењу

Школа ће, у случајевима када се појаве ученици припадници осетљивих група (нпр. повратници из иностранства, мигранти, Кинези, Руси, Роми, ученици из сиромашних средина итд.) или када се утврди да није могуће надокнадити дефицит у знању које је неопходно за успешно даље учење и савладавање школских садржаја код појединих ученика помоћу допунске наставе осмислити и реализовати компензаторске програме.

Потребу утврђује одељењско веће на предлог предметног наставника. Када се утврди потреба Компензаторски програм се операционализује у Годишњем плану рада школе – тј. утврдиће се план, садржаји и динамика активности, као и начини евалуације датог плана и начини укључивања родитеља.

Програм обучавања ученика завршних разреда за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања

На основу иницијативе Министарства одбране, упућен, а поводом одредби Закона о војној, радној и материјалној обавези, школа преузима обавезу реализације програмских садржаја са циљем да ученици стекну основна знања о систему одбране, да се упознају са грађанским правима и дужностима у области одбране, као и да развију свест о заједништву и потребама очувања државних вредности, потреби одбране земље и схватању значаја неговања патриотских осећања, а све у циљу израстања у одговорне грађане.

План је да се теме (11 тема) реализују факултативно током четири часа одељењског старешине. Теме ће бити груписане на следећи начин:

- 1. час:** Место, улога и задаци Војске Србије у систему безбедности и одбране Републике Србије; Војна обавеза у Републици Србији; Радна и материјална обавеза у Републици Србији;
- 2. час:** Како постати официр Републике Србије; Како постати професионални војник; Физичка спремност – предуслов за војни позив;
- 3. час:** Служба осматрања и обавештавања; Облици неоружаног отпора; Бојни отрови, биолошка и запаљива средства; Цивилна Заштита;
- 4. час:** Тактичко – технички зборови.

Час Тактичко – технички збор могао би да се реализује и на тај начин што би ученици организовано посетили команде, јединице и установе Војске Србије.

Сви часови могу се реализовати по одељењима или спајањем више одељења.

Предвиђене садржаје реализоваће одељењске старешине. Одељењске старешине ће добити материјал за обучавање ученика (на сајту Министарства просвете). По потреби школа може да се обрати МО ради добијања стручне помоћи. Одељењске старешине за реализацију предвиђених садржаја могу користити помоћ бивших ученика или родитеља који су завршили Војну академију или су запослени у систему одбране.

Први час започети певањем химне «Боже правде» уз претходну поделу текста химне.

Настава се реализује без коришћења наоружања и уношења истог у школе.

По завршетку обуке (након реализације предвиђених садржаја) школа доставља извештај о реализацији Центру МО за ЛС Јагодина.

Уколико школа жели да неке од садржаја реализује уз стручну помоћ представника МО неопходно је да упутити захтев Центру МО за ЛС Јагодина под називом «Захтев за учешће у извођењу наставе о систему одбране». Захтев се подноси 30 дана пре извођења наставе.

Годишњим планом рада школе школа ће утврдити распоред и динамику реализације предвиђених садржаја.

Програм међународне сарадње

Због даљег развијања међународних контаката у Школи се негује и развија међународна сарадња.

Циљеви међународне сарадње:

- унапређење квалитета образовно-васпитног рада Школе;
- стицање нових сазнања из области струке;
- проширивање општег знања;
- унапређење модела дуалног образовања;
- увођење нових техника и технологија;
- размена искустава ученика и наставника;
- промовисање Школе, града и наше земље;
- упознавање образовног система, културе, обичаја и традиције других земаља у окружењу, уз истовремено представљање и неговање сопствене културе и традиције;
- упознавање и поштовање различитости (етничких, верских, културних);
- упознавање са привредном ситуацијом у региону и Европи, праћење и прикупљање информација о потребама тржишта рада у окружењу и могућностима креирања кадрова у складу са потребама;
- упознавање са системом рада и функционисањем привредних организација и институција у другим земљама;
- подстицање размене знања и искустава кроз мобилност ученика и наставника;
- учествовање у активностима реномираних струковних удружења;
- унапређење свеопштих односа у региону, развој толеранције и уважавање разлика;

- укључивање у процесе европског и међународног повезивања образовних институција;
- подстицање ученика за одговорно ангажовање у економском, друштвеном, и културном животу окружења и шире.

Остваривање програмских циљева међународне сарадње одвијаће се кроз следеће активности:

1. успостављање контаката и започињање међународне сарадње са школама, образовним, културним и привредним институцијама у региону, Европи и свету, сличног профила, са којима до сада није постојала сарадња;
2. даљи развој и унапређење већ постојеће међународне сарадње са школама и институцијама из иностранства,
3. реализација уговора/протокола/споразума о сарадњи са партнерским школама из региона, даље интензивирање сарадње и успостављање нових партнерских односа са школама региона;
4. стручне посете школама и институцијама, сајмовима и другим манифестацијама у иностранству;
5. учешће на међународним такмичењима из области општеобразовних и стручних предмета, културе и спорта;
6. учешће на међународним пројектима;
7. сарадња са међународним студентском организацијом АЈЗЕК, и организовање радионица са младима из иностранства о актуелним друштвеним темама;
8. сарадња са међународним невладиним организацијама и другим субјектима у циљу упознавања културно – историјских знаменитости, традиције и обичаја других земаља, као и размена искустава са младима из иностранства;
9. размена ученика и наставника; Координација и сарадња са различитим међународним институцијама и фондацијама у циљу презентације различитих програма обуке средњошколаца у региону и суседним земљама и представљање различитих могућности даљег образовања у земљама региона и Европе.

У предстојећем периоду Школа планира да спроводи интензивне пројектне активности ради остваривања постављених циљева међународне сарадње. Носиоци, покретачи и реализатори свих планираних активности су наставници, ученици, родитељи, односно други законски заступници ученика, социјални партнери, стручни и административни радници и помоћни радници Школе у времену и планираној динамици предвиђеној Законом, Статутом и осталим правним актима Школе.

Програм васпитног рада са ученицима

Програм васпитног рада у школи реализоваће се кроз рад одељењских старешина, стручних сарадника, предметних наставника и у сарадњи са родитељима, односно другим законским заступницима ученика и Ученичким парламентом.

Циљ:

- Подстицање ученика за укључење у целокупан живот и рад школе и наставне и ваннаставне активности;

- Развијање критичког односа према одлукама које се доносе у школи, те подстицање за јасно изражавање сопствених ставова;

- Подстицање дијалошког, тј. конструктивног решавања конфликта;

- Укључивање ученика у рад органа локалне заједнице, те подстицање ученичког активизма.

Време реализације	Садржај активности	Начин реализације	Носиоци реализације
Током школске године	Упознавање ученика са Правилима кућног реда и кућног реда у школским радионицама, Правилима понашања ученика, Правилником о правима, обавезама и одговорности ученика и васпитним и васпитно-дисциплинским мерама	На часу одељењског старешине, родитељски састанци	Одељењски старешина, стручни сарадници
Током школске године	Подстицати ученике да се придржавају прописаних правила понашања у Школи	Договор, разговор, саветодавни рад	Одељењски старешина, стручни сарадници, наставници
Током школске године	Подстицати ученике да чувају школску имовину, чувају своје и личне ствари других	Разговор, договор, евиденције оштећења	Одељењске старешине, наставници, стручни сарадници
Током школске године	Подстицати ученике да доследно испуњавају своје школске обавезе	Договор, разговор, саветодавни рад	Одељењске старешине, предметни наставници, стручни сарадници
Током школске године	Укључивање ученика у ваннаставне активности	Договор, сарадња, организовање активности	Одељењски старешина, руководиоци ваннаставних активности
Током школске године	Укључивање ученика у акције које организује Ученички парламент	Договор, сарадња, организовање акција	Одељењски старешина, Тим за подршку раду Ученичком парламенту и УП
Током школске године	Организовање предавања за ученике у вези са превенцијом болести зависности, трговине људима, малолетничке делинквенције	Договор, сарадња, организовање предавања	Одељењски старешина, стручни сарадници у сарадњи са МУП-

			ом и здравственим центром
Током школске године	Реализација садржаја и тема у складу са потребама и интересовањима ученика на часу одељењског старешине	Радионице, филмови, упутства, савети	Одељењски старешина у сарадњи са стручним сарадницима по потреби.

Програм пружања подршке новопридошлим ученицима приликом прилагођавања на нову школску средину

Школа приликом доласка новог ученика примењује Програм за новопридошле ученике приликом прилагођавања на нову школску средину којим је предвиђено да им се омогући и олакша боравак у новом социјалном окружењу. Са учеником се приликом његовог доласка интензивно ради, како би се брзо и лако адаптирао на нову средину, да би се током школске године пратио његов развој.

Програм за новопридошле ученике приликом прилагођавања на нову школску средину обухвата следеће особе: 1. Ученик 2. Родитељ, односно други законски заступник ученика 3. Одељењски старешина 4. Стручни сарадници 5. Предметни наставници 6. Одељењска заједница

Време реализације	Садржај активности	Начин реализације	Носиоци реализације
Приликом уписа	Саветодавни разговор са учеником и родитељем, односно другим законским заступником ученика	Разговор	Одељењски старешина и/или стручни сарадник/директор
Приликом уписа	Одређивање полагања допунских испита	Решење	Тим за уврђивање разлике у предметима/секретар
Приликом уписа	Спровођење кроз територију Школе Упознавање	Упознавање	Одељењски старешина
Приликом уписа	Упознавање са хијерархијом у Школи	Упознавање	Одељењски старешина
Пре доласка ученика	Припрема одељења за долазак новог ученика	Разговор	Одељењски старешина
Приликом уписа	Упознавање са одељењем (одељењским старешином)	Упознавање (ЧОС)	Одељењски старешина
По потреби	Социограм одељења	Анкета	Психолог или педагог
Приликом уписа	Ваннаставне активности	Анкета	Одељењски старешина

Током школске године	Сарадња са породицом	Родитељски састанци и/или индивидуални састанци	Одељењски старешина (стручни сарадници по потреби)
Током школске године	Актуелни индивидуални проблеми ученика	Индивидуални родитељски састанци	Стручни сарадници и/или ОС, предметни наставник/ци
По потреби, током школске године	Сарадња са релевантним установама (Дом здравља, МУП, Центар за социјални рад)	Размењивање информација и сарадња	Стручни сарадници
По потреби, током школске године	Сарадња са претходном школом	Размењивање информација	Стручни сарадници
Током школске године (по потреби)	Инструктивно – саветодавни рад	Индивидуални/ групни саветодавни рад	Стручни сарадници
Квартално	Извештавање о ученичком успеху и владању	Обавештавање ОС	Одељењске старешине и Стручни сарадници

Ученички парламент

Ученички парламент је Законом загарантована формална институција која ученицима омогућава демократски начин удруживања ради заступања интереса свих ученика у школи, као и учешће ученика у доношењу одлука које се њих непосредно тичу. Ученички парламент чине по 2 представника сваког одељења, који се бирају на часовима одељењске заједнице.

Седнице сазива председник Ученичког парламента по потреби.

Циљеви од којих се полази у раду Ученичког парламента су:

- Остваривање слобода ученика - говора, изражавања сопственог мишљења, удруживања;
- Остваривање сопствених права, не угрожавајући права других;
- Развијање демократских знања и вредности, кроз прихватање различитости;
- Оснаживање младих за доношење заједничких одлука прихватљивих за све стране;
- Поспешивање личног развоја ученика;
- Развијање самопоуздања и личне одговорности;
- Развијање спремности за прихватање различитости, развијање самоконтроле, објективности и реалности;
- Остваривање боље комуникације, уважавања, поштовања, активног слушања;

- Побољшање атмосфере и живота у школи;
- Развијање колективног односа и партнерства са наставницима, стручним сарадницима, директором, родитељима ;
- Оснаживање младих за боље разумевање потреба и проблема својих вршњака, као и прихватање верских, расних, националних, имовинских и полних различитости;
- Оснаживање младих за покретање и учествовање у пројектима у сарадњи са органима школе и локалном заједницом;
- Боља информисаност ученика

Задаци Ученичког парламента се односе на што већу укљученост ученика у организацију и реализацију спортског дана. Руководство Ђачког парламента има веома добру сарадњу са Тимом за планирање такмичења, излета, културних и спортских догађаја, Тимом за каријерно вођење и саветовање, Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, Тимом за самовредновање, Тимом за обезбеђивање квалитета и развој установе.

Представници Ученичког парламента учествују и у евалуацији рада наставника, школских услова и предлозима за побољшање школског живота.

Одељењске старешине треба да мотивишу представнике својих разреда у Ученичком парламенту на што већу активност, креативност и подржавање интереса својих вршњака. Представници разреда у Ученичком парламенту на првом састанку у школској години бирају председника, заменика председника, представнике ученика у Школски одбор и представника у Стручни актив за развојно планирање.

Израда и уређење школског сајта

Школа је одговорна за практично функционисање и сопствени развој. Израда и уређење школског сајта подразумева да се развој наше Школе постиже континуираним унапређењем рада и праћењем развоја технике и технологије.

Сходно томе, циљ нам је и маркетинг и активно промовисање рада Школе, што се реализује кроз континуирано ажурирање фејсбук странице и сајта школе о следећим активностима:

- обавештавање о актуелним дешавањима у нашој Школ ;
- презентовање постигнућа ученика у школским и ваншколским активностима;
- презентовање хуманитарних акција;
- презентовање постигнућа наставника;
- презентовање сарадње са локалном самоуправом;
- презентовање учешћа у пројектима итд.

Законска обавеза је школе да постави одговарајуће документе на сајт школе. Ради ефикасног функционисања школског сајта потребно је пратити технолошки развој и повремено треба обновити израду сајта од стране стручњака. Сајт треба да буде лак за коришћење за администратора.

Због обавезних садржаја сајта администратор треба да буде директор (и/или секретар) школе.

Програм завршног испита

1. ЦИЉ Полагањем завршног испита у средњем стручном образовању, појединац стиче квалификацију неопходну за учешће на тржишту рада. Завршним испитом се проверава да ли је ученик, по успешно завршеном трогодишњем образовању, стекао стандардом квалификације прописана знања, вештине, ставове и способности, тј. стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила. Поред дипломе, сваки појединац полагањем оваквог испита стиче и тзв. додатак дипломи - Уверење о положеним испитима у оквиру савладаног програма за образовни профил, чиме се на транспарентан начин послодавцима представљају стечене компетенције.

2. СТРУКТУРА У оквиру завршног испита ученик извршава један сложени радни задатак којим се проверава стеченост стручних компетенција.

3. ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У оквиру завршног испита се проверава стеченост стручних компетенција. Оцењивање стручних компетенција врши се током реализације извођења практичних радних задатака. Радни задаци формиран су преваходно на основу јединица компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације за дати образовни профил. Критеријуми оцењивања стручних компетенција развијени су на основу јединица компетенција и чине Оквир за оцењивање компетенција за квалификацију за дати образовни профил (у даљем тексту: Оквир). Стручне компетенције су интегрисане у оквир са критеријумима за процену квалификација. Оквир садржи критеријуме процене, дате у две категорије: аспекти и индикатори процене. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на завршном испиту формиран су у складу са Оквиром.

За проверу прописаних компетенција, а на основу оквира за процену компетенција утврђује се листа радних задатака. Листу радних задатака за проверу компетенција и радне задатке припрема Центар у сарадњи са тимовима наставника.

4. ПРЕДУСЛОВИ ЗА ПОЛАГАЊЕ И СПРОВОЂЕЊЕ ЗАВРШНОГ ИСПИТА Ученик може да полаже завршни испит у складу са Законом. Посебни предуслови за полагање и спровођење завршног испита су: Ученик: • важећа санитарна књижица; • прописана одећа и обућа: • радна униформа беле боје - блуза, панталоне (беле или пепито) / сукња на преклоп, • капа / марама повезача, • кецеља, • 2 крпе, • кломпе / радне ципеле; • задовољавајућа лична хигијена за рад на радном месту (подшишан, обријан, повезане косе, уредних ноктију, без накита (пирсинга), шминке и мириса). Школа: За припрему и спровођење завршног испита неопходно је да школа самостално или у договору са социјалним партнерима обезбеди потребне услове: • време; • простор за реализацију испита; • машине и уређаје; • алате; • потребне сировине (намирнице), за израду

одговарајућих радних задатака; • обрасце записника за сваког ученика; • описе радних задатака и прилоге за сваког ученика и члана испитне комисије; • обрасце за оцењивање радних задатака; • чланове комисија обучене за оцењивање засновано на компетенцијама. Током реализације испита није дозвољена употреба мобилних телефона. Ученици који не задовољавају прописане предуслове не могу приступити полагању испита.

5. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСПИТА Организација завршног испита спроводи се у складу са Правилником којим је прописан програм завршног испита за образовни профил кувар и конобар. Школа благовремено планира и припрема људске и техничке ресурсе за реализацију испита и израђује распоред полагања. Завршни испит спроводи се у школским кабинетима, школским радионицама, угоститељским објектима или у другим просторима који испуњавају услове радних места за које се ученик образовао. У периоду припреме школа организује обуку чланова комисије за оцењивање на завршном испиту уз подршку стручних сарадника школе. Завршни испит за ученика може да траје највише један дан.

5.1. Припрема ученика за полагање За сваког ученика директор школе именује ментора. Ментор је наставник стручних предмета који је обучавао ученика у току школовања. Он помаже ученику у припремама за полагање завршног испита. У оквиру три недеље планиране наставним планом за припрему и полагање завршног испита, школа организује консултације, информисе кандидате о критеријумима оцењивања и обезбеђује услове (време, простор, опрема) за припрему ученика за све задатке предвиђене завршним испитом.

5.2. Испитна комисија По формирању Испитног одбора директор утврђује чланове испитне комисије за оцењивање на завршном испиту и њихове заменике. Имена екстерних чланова комисије достављају се Центру. Комисију чине три члана, које именује директор школе, према прописаној структури: • два наставника стручних предмета за образовни профил кувар, од којих је један председник комисије • представник послодаваца – компетентни извршилац датих послова у области куварства – кога предлаже Унија послодаваца Србије у сарадњи са одговарајућим пословним удружењима, Привредном комором Србије и Центром. Ради ефикасније реализације завршног испита, ако за то постоје прописани кадровски и материјални услови, у школи се може формирати и више испитних комисија, које могу истовремено и независно да обављају оцењивање.

6. ОЦЕЊИВАЊЕ НА ИСПИТУ

6.1. Испитни задаци Провера прописаних компетенција спроводи се на основу листе стандардизованих радних задатака, која је саставни део Приручника (Анекс 2). Стручно веће наставника стручних предмета школе бира радне задатке из овог Приручника и формира школску листу која ће се користити у том испитном року. Број понуђених радних задатака, за ученике једног одељења који полажу завршни испит, мора бити најмање 10% већи од броја ученика, уз услов да ученици раде различите задатке. Ученик

извлачи један радни задатак непосредно пред полагање завршног испита, без права замене. Уз радни задатак, ученик добија и одговарајуће прилоге. Процес израде радног задатка се састоји из писаног дела, практичног извођења и презентације. Након извлачења радног задатка, ученик приступа изради писаног дела. Писани део задатка је увод у практични део, али није елиминациони. Сваком ученику се обезбеђују једнаки услови за обављање радног задатка.

6.2. Оцењивање радног задатка Оцену о стеченим стручним компетенцијама на завршном испиту даје испитна комисија. Оцењивање радног задатка се врши индивидуално. Сваки члан испитне комисије пре испита добија свој образац за оцењивање радног задатка, а председник комисије води и Записник о полагању завршног испита. Након прегледа и вредновања писаног дела чланови комисије техником посматрања оцењују практично извођење. На крају комисија процењује презентацију ученика и процену евидентира у обрасцу. Време израде радног задатка контролишу сви чланови комисије. Уколико ученик није реализовао практично извођење у оквиру предвиђеног времена, прекида се извођење и комисија оцењује оно што је до тог тренутка урађено. Радни задатак оцењује се са највише 100 бодова.

Успех на завршном испиту зависи од укупног броја бодова које је ученик стекао извршавањем целокупног радног задатка. Сваки члан испитне комисије у свом обрасцу за оцењивање радног задатка утврђује укупан број бодова. Појединачан број бодова (сваког члана комисије) се уноси на одговарајуће место у Записнику о полагању завршног испита и на основу тога комисија утврђује просечан број бодова за радни задатак. Када кандидат извршењем радног задатка оствари просечних 50 и више бодова, сматра се да је показао компетентност. Уколико је просечан број бодова на радном задатку мањи од 50, сматра се да кандидат није показао компетентност. У овом случају оцена успеха на завршном испиту је недовољан (1). Бодови се преводе у успех према следећој скали: УКУПАН БРОЈ БОДОВА УСПЕХ 0 - 49 недовољан (1) 50 - 63 довољан (2) 64 - 75 добар (3) 76 - 88 врло добар (4) 89 - 100 одличан (5).

7. ЕВИДЕНТИРАЊЕ УСПЕХА И ИЗВЕШТАВАЊЕ Током завршног испита за сваког ученика појединачно, води се Записник о полагању завршног испита. У оквиру записника прилажу се: • писани део задатка; • стандардизовани обрасци за оцењивање радног задатка свих чланова комисије. Након реализације завршног испита комисија утврђује и евидентира успех ученика у Записнику о полагању завршног испита и ти резултати се објављују, као незванични, на огласној табли школе. На основу резултата испита, Испитни одбор утврђује успех ученика на завршном испиту. Након седнице испитног одбора на којој се разматра успех ученика на завршном испиту, на огласној табли школе објављују се званични резултати ученика на завршном испиту. Након реализације испита, а на захтев Центра, школа је у обавези да резултате испита достави Центру, ради праћења и анализе завршног испита. У ту сврху Центар благовремено прослеђује школи одговарајуће обрасце и инструменте за праћење.

Програм матурског испита

Матурским испитом, тј. стручном матуrom проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању за дати образовни профил, стекао стручне компетенције прописане Стандардом квалификације. СТРУКТУРА МАТУРСКОГ ИСПИТА: Матурски испит састоји се од три независна испита: испит из српског језика и књижевности, односно језика и књижевности на којем се ученик школовао (у даљем тексту: матерњи језик); испит за проверу стручно–теоријских знања; матурски практични рад.

ОЦЕЊИВАЊЕ СТРУЧНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У оквиру матурског испита се проверава стеченост стручних компетенција. Оцењивање стручних компетенција врши се комбинацијом метода: тестирање стручно теоријских знања и симулација путем извођења практичних радних задатака. Тест знања заснива се, пре свега, на исходима знања док су радни задаци формиран на основу компетенција и омогућавају проверу оспособљености ученика за примену знања, демонстрацију вештина и професионалних ставова у радном контексту. На овај начин је омогућено мерење знања, вештина, ставова и способности који одговарају Стандарду квалификације. Критеријуми оцењивања стручних компетенција развијени су на основу методологије оцењивања заснованог на компетенцијама, дати у две категорије: аспекти и индикатори. Аспекти су кључне области оцењивања за једну компетенцију, дефинишу се на основу кључних исхода и најчешће осликавају критичне – најзначајније радне процесе. Индикатори су мерљиви показатељи да је радни процес, извршен према стандарду, односно то су искази којима се јасно описују захтеви у погледу радних активности, улога, разумевања, вештина и ставова на основу којих се компетентно (или некомпетентно) извођење може проценити. Инструменти за оцењивање стручних компетенција – обрасци који се користе на матурском испиту формиран су и усклађени са аспектима и индикаторима. За проверу прописаних компетенција, а на основу критеријума за оцењивање компетенција утврђује се листа радних задатака. Листу радних задатака за проверу компетенција и радне задатке припрема Центар у сарадњи са тимовима наставника.

ПРЕДУСЛОВИ ЗА ПОЛАГАЊЕ И УСЛОВИ СПРОВОЂЕЊА Ученик полаже матурски испит у складу са Законом. Предуслови за полагање и услови за спровођење матурског испита су:

Ученик: За спровођење матурског испита, неопходно је да ученик испуни следеће услове: - успешно заврши четврти разред датог образовног профила; - обезбеди прибор за писање (обавезна хемијска оловка).

Школа: за припрему и спровођење матурског испита неопходно је да школа, у договору са социјалним партнерима, обезбеди потребне услове за израду одговарајућих радних задатака: - време (термине за извођење свих делова матурског испита, укључујући план реализације радних задатака); - просторе за реализацију теста знања и радна места за реализацију матурског практичног рада; - одговарајући број примерака тестова; - одговарајући број примерака радних задатака; - одговарајући број примерака Извода из аналитичког контног плана; - персоналне рачунаре са инсталираним Windows

оперативним системом и Microsoft Office пакетом и умреженим рачунарима повезаним са Интернетом и штампачем; - штампач; - папир за штампање формата А4; - хефталице; - спајалице; - фасцикле – картонске или коверте формата А4; - провидне заштитне пластичне фолије за одлагање радног материјала; - преносиву меморију (USB Flash memory); - записнике о полагању матурског испита за сваког ученика; - описе радних задатака за сваког ученика и члана испитне комисије; - обрасце за оцењивање радних задатака за сваког члана испитне комисије; - чланове комисија обучене за оцењивање засновано на компетенцијама. Током реализације испита није дозвољена употреба мобилних телефона. Током реализације испита дозвољена је употреба калкулатора. Ученици који не задовољавају прописане услове не могу приступити полагању матурског испита.

ОРГАНИЗАЦИЈА МАТУРСКОГ ИСПИТА Организација матурског испита спроводи се у складу са Правилником о програму матурског испита за дати образовни профил, који је објављен у Просветном гласнику РС. Матурски испит се организује у школама у три испитна рока који се реализују у јуну, августу и јануару. Школа благовремено планира и припрема људске и техничке ресурсе за реализацију испита и израђује распоред полагања свих испита у оквиру матурског испита. За сваку школску годину директор, на предлог наставничког већа, формира Испитни одбор. Испитни одбор чине чланови свих испитних комисија, а председник Испитног одбора је по правилу директор школе. За сваког ученика директор школе именује менторе. Ментор је наставник стручних предмета који је обучавао ученика у току школовања. Он помаже ученику у припремама за полагање теста за проверу стручно–теоријских знања и матурског практичног рада. У оквиру три недеље планиране планом и програмом наставе и учења за припрему и полагање матурског испита, школа организује консултације, информише кандидате о критеријумима оцењивања и обезбеђује услове (време, простор, опрема) за припрему ученика за све задатке предвиђене матурским испитом. У периоду припреме школа организује обуку чланова комисија за оцењивање на матурском испиту уз подршку стручних сарадника школе. Матурски испит спроводи се у школи и просторима где се налазе радна места и услови за реализацију матурског практичног рада. Матурски испит за ученика може да траје највише три дана. У истом дану ученик може да полаже само један од делова матурског испита. За сваки део матурског испита директор школе именује стручну испитну комисију, коју чине три члана и три заменика. Ради ефикасније реализације матурског испита, ако за то постоје прописани кадровски и материјални услови, у школи се може формирати и више испитних комисија, које могу истовремено и независно да обављају оцењивање.

ЕВИДЕНТИРАЊЕ УСПЕХА И ИЗВЕШТАВАЊЕ. Ученик који испуњава општи услов за приступање матурском испиту дужан је да школи поднесе писану пријаву за полагање и пратећу документацију у складу са Законом. Рок за пријављивање испита одређује школа. Током матурског испита за сваког ученика појединачно, води се Записник о полагању матурског испита. У оквиру записника прилажу се: писани састав из матерњег језика; оцењен тест са испита за проверу стручно - теоријских знања; радови ученика у писаној или електронској форми обрасци за оцењивање сваког појединачног радног

задатака свих чланова комисије. Након реализације појединачног испита у саставу матурског испита комисија утврђује и евидентира успех ученика у Записницима о полагању матурског испита и ти резултати се објављују, као незванични, на огласној табли школе. На основу резултата свих појединачних испита Испитни одбор утврђује општи успех ученика на матурском испиту. Након седнице Испитног одбора на којој се разматра успех ученика на матурском испиту, на огласној табли школе објављују се званични резултати ученика на матурском испиту. Општи успех на матурском испиту исказује се једном оценом као аритметичка средња вредност оцена добијених на појединачним испитима у саставу матурског испита. Ученик је положио матурски испит ако је из свих појединачних испита у саставу матурског испита добио позитивну оцену. Ученик који је на једном или два појединачна испита у саставу матурског испита добио недовољну оцену упућује се на полагање поправног или поправних испита у саставу матурског испита. У року од 24 сата од објављивања званичних резултата ученик има право подношења жалбе директору школе на успех остварен на матурском испиту. Након реализације испита, а на захтев Центра, школа је у обавези да резултате испита достави Центру, ради праћења и анализе матурског испита. У ту сврху Центар благовремено прослеђује школи одговарајуће обрасце и инструменте за праћење.

Детаљни преглед свих садржаја активности и рокова у вези реализације завршног и матурског испита школа, ученици и родитељи могу преузети са сајта Завода за унапређивање образовања и васпитања. ЗУОВ, односно Центар за стручно образовање и образовање одраслих на основу Правилника о завршном и матурском испиту израђује и објављује Приручнике за полагање завршног и матурског испита за сваки образовни профил појединачно.

Школа се стара да ученици добију Приручнике благовремено како би се што боље упознали и припремили за завршни или матурски испит.

Недеља сећања и заједништва

Недеља сећања и заједништва обухвата низ школских активности које имају за циљ одавање поштовања жртвама злочина који су се догодили 2023. године у Огледној основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду, у Дубони, Малом Орашју и Нишкој Бањи када су се трагично угасили животи младих људи.

Циљ Недеље сећања и заједништва истовремено је и подршка породицама и пријатељима трагично настрадалих, као и подизање свести у школској и широј друштвеној заједници о значају превенције насиља међу младима и афирмације другарства, разумевања, хуманости, емпатије, толеранције, поштовања и дијалога међу младима.

Недеља сећања и заједништва први пут обележена је у основним и средњим школама широм Србије годину дана након мајских трагедија. Од школске 2024/2025. године обележавање Недеље сећања и заједништва предвиђено је календаром образовно-васпитног рада и обавезна је активност у свим основним и средњим школама у Републици Србији.

Према Календару образовно-васпитног рада у основним и средњим школама у Србији се од 4. до 8. маја 2026. године обележава Недеља сећања и заједништва.

Школе имају могућност да реализују различите активности које су усмерене на неговање културе сећања и одавања поштовања невиним жртвама, кроз развој и промоцију хуманости, емпатије, толеранције, поштовања и дијалога.

Министарство просвете препоручило је да се у тој недељи не реализују провере постигнућа у функцији оцењивања.

Министарство просвете изражава захвалност школама које су у претходном периоду организовале веома квалитетне активности у Недељи сећања и заједништва и и на тај начин оплемениле отворену збирку активности посвећених култури сећања, поштовања и подршке, а која је доступна на званичној страници Министарства просвете. И наша школа је заступљена у наведеној збирци активности.

Праћење остваривања и евалуација школског програма

Евалуација и самоевалуација су саставни део образовно-васпитног процеса у Школи и саставни део сваког учења. Оне су битне, јер воде освешћивању знања, осветљавају пут развоја и трасирају наредне кораке у њему. Такође доприносе константном унапређивању квалитета образовно-васпитног процеса. У нашој Школи се евалуација остваривања Школског програма врши на нивоу целе Установе кроз Годишњи извештај о образовно-васпитном раду Установе, Годишњи извештај о реализацији Развојног плана Установе, Годишњи извештај о самовредновању Установе, Годишње извештаје о реализацији свих програма који се одвијају у нашој школи, Годишње извештаје о остваривању школског програма.

Евалуација остварености Школског програма се реализује применом инструмената за самовредновање и вредновање рада у одговарајућим приоритетним областима. Користе се Записници са Стручних актива, Педагошког колегијума и Наставничког већа. Најдетаљније сумирани резултати евалуације су систематизовани у Годишњем извештају Установе о реализацији образовно-васпитног рада и Годишњем извештају о самовредновању рада Установе. Од инструмената се користе упитници, чек-листе или анкете. На нивоу Установе постоје и вредна стручна, примењена и акциона истраживања сопствене праксе, која се презентују на стручним органима, која одсликавају стање и актуелности у развоју образовне и васпитне праксе.

- Смернице за израду Школског програма, као и праћење реализације истог – Педагошки колегијум.
- Анализу реализације Наставног плана и програма редовне, додатне, допунске наставе и слободних активности – на седницама Одељењских већа и Наставничког већа.
- Анализу успеха ученика – седнице Одељењских већа и Наставничког већа.

- Анализу владања ученика, похвале, награде, казне - седнице Одељењских већа и Наставничког већа.
- Анализу реализације појединих наставних предмета - седнице Стручних већа.
- Праћење реализације свих облика образовно-васпитног рада.
- Праћење рада стручних тимова за: инклузију, заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, школско развојно планирање и самоевалуацију.
- Презентацију реализације Школског програма на састанцима Савета родитеља и Школског одбора.

ЦИЉЕВИ којима се тежи су:

- коришћење различитих метода, облика и места за извођење наставе;
- коришћење различитих техника учења и оцењивања у наставном процесу које ће обезбедити квалитетнију наставу, а самим тим и боље резултате ученика;
- оснаживање компетенција свих запослених у циљу укључивања у савремени систем образовања;
- посвећивање пажње надареним и талентованим ученицима;
- уређивање и опремање школског простора ради унапређења наставног процеса и безбедносне ситуације;
- обезбеђивање сигурног окружења за ученике и запослене спровођењем превентивних активности;
- унапређивање организације рада школе и подизање нивоа одговорности свих запослених у реализацији обавеза и задужења;
- изграђивање квалитетнијег односа школе и локалне самоуправе како би се остварили већи ефекти у образовно-васпитном процесу;
- подизање угледа школе у друштвеном окружењу кроз промоцију наставних и ваннаставних активности.

Праћењем и евалуацијом Школског програма у нашој Школи се:

- обезбеђује самосталност и флексибилност наставника у приступу наставном процесу и доношењу професионалних одлука;
- процењују и вреднују постигнути резултати у односу на дефинисане циљеве и задатке и општих, посебних и специфичних циљева и стандарда квалитетаа и постигнућа ученика;

- унапређује Школски програм руководећи се резултатима процеса евалуације и властите процене своје образовне праксе;
- утврђују посебни програми, садржаји и активности којима школа пружа могућности да ученици додатно унапреде своја знања, задовоље интересе, интересовања и потребе;
- прате потребе и могућности локалне заједнице као и конкретни услови рада школе;
- обављају и други послови по предлогу Директора, Наставничког већа и Школског одбора.

Стручни актив за развој школског програма разматра Школски развојни план, Годишњи план рада школе, Извештај о процесу самовредновања и остале извештаје у школи, издваја специфичности школе и њеног окружења, издваја и формулише потребе и могућности и издваја и формулише опште и специфичне циљеве.

Реч психолога и педагога за наставнике, ученике и родитеље

Непознавање или занемаривање узрасно-развојних специфичности и потреба ученика неизбежно ствара раскорак између педагошких намера и исхода педагошке праксе, између очекиваног и стварног ангажовања и понашања ученика у настави и осталим облицима рада у школи и у вези са школом.

У средњу школу ученици долазе са 14-15 година, а средњошколско образовање завршавају са 18-19 година. То је узрасни период који се подудара са трајањем средње адолесценције. Дакле, на средњошколском узрасту испољавају се све особине, карактеристичне за овај развојни период или доба младости. Адолесцент постепено увиђа да самосталност у социјалним односима, поред физичке зрелости, подразумева и самосталност у мишљењу и доношењу одлука, емоционалну стабилност, познавање техника социјалног функционисања у различитим ситуацијама и одговорност за сопствене поступке, као и њихове последице.

У породици је однос према адолесценту најчешће амбивалентан. У неким ситуацијама допушта му се да испољи своју зрелост колико може а у неким му се не допушта да изађе из положаја детета. Адолесценту је потребно извесно време да овлада својим новим улогама, и њему и родитељима је потребно извесно време да ускладе своје узајамне односе. Више из емоционалних него из интелектуалних разлога, адолесценту је тешко да себе и своје понашање види из перспективе својих родитеља, да правилно процени њихове мотиве и намере.

Психичке и психо-социјалне развојне промене које су у пубертету углавном само наговештене, до пуног изражаја долазе управо у периоду средње адолесценције, тј. на средњошколском узрасту. Због своје специфичности и осетљивости, ученицима је у овом периоду развоја потребно разумевање, уважавање и подршка, како би лакше успели да превазиђу период бурних реакција.

Позивамо вас да заједничким снагама допринесемо успеху у овом процесу. Уважимо личност и будимо спремни на блискост и прихватање карактеристика адолесценције, како би помогли сваком да се што лакше избори са специфичностима овог развојног доба.

Постоји више начина да се обратите за савет и подршку психолога и педагога:

- да дођете лично у канцеларију;
- посредством одељењског старешине кроз унапред договорени термин;
- путем електронске поште.

Радујемо се успешној сарадњи и заједничком напретку!

У Параћину,

Председник Школског одбора

Садржај

Увод.....	1
Полазне основе.....	3
Начела за израду Школског програма.....	5
Циљеви Школског програма.....	6
Основни принципи Школског програма.....	6
Основни циљеви Школског програма	7
Посебни циљеви Школског програма	8
Специфични циљеви Школског програма.....	9
Исходи	9
Карактеристике и елементи квалитета образовања и васпитања	10
Стандарди.....	10
Компетенције	10
Језик на коме се остварује Школски програм.....	12
Назив, врста и трајање свих програма образовања	13
Програми за редовне ученике	13
Програми преквалификације	13
Програми доквалификације	13
Остваривање школског програма по недељама од школске 2026/27.	14
ЕКОНОМСКИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 8/23.....	15
ФИНАНСИЈСКО-РАЧУНОВОДСТВЕНИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 2/22.....	18
КОМЕРЦИЈАЛИСТА - Просветни гласник 7/25	21
ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР - Просветни гласник 11/22	24
КУВАР (3. степен) - Просветни гласник 10/12 и 10/20	27
КОНОБАР (3. степен) - Просветни гласник 10/12 и 10/20.....	30
КОМЕРЦИЈАЛИСТА (по старом)	33
Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду	35
Начини остваривања принципа образовања и васпитања.....	35
Начини остваривања циљева образовања и васпитања	36
Начини остваривања исхода образовања и васпитања.....	36

Начин остваривања стандарда постигнућа	37
Начини и поступци остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду	39
Програм допунске, додатне и припремне наставе	40
Програм допунске наставе	40
Програм додатне наставе	41
Програм припремне наставе	41
Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа	41
Начини остваривања и прилагођавања програма образовања одраслих и ученика са изузетним, односно посебним способностима	42
Начин остваривања и прилагођавања програма образовања одраслих	43
Начин остваривања и прилагођавања програма рада са ученицима са изузетним/посебним способностима	44
Програм културних активности школе	47
Програм слободних активности	49
Програм каријерног вођења и саветовања ученика	51
Програм заштите животне средине	52
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програм превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације	53
Поступање школе у одговору на кризни догађај	63
Програм школског спорта	68
Програм сарадње са локалном самоуправом	70
Програм сарадње са породицом	70
Програм екскурзија и излета	71
Стручне посете и студијска путовања	73
Програм безбедности и здравља на раду	73
Смернице за прилагођавање и пружање додатне подршке	75
Прилагођавање	76
Педагошки профил	76
Евалуација ИОП-а	76
Компензаторски програми / активности за подршку учењу	77
Програм обучавања ученика завршних разреда за потребе одбране земље у условима ванредног и ратног стања	77
Програм међународне сарадње	78

Програм васпитног рада са ученицима	79
Програм пружања подршке новопридошлим ученицима приликом прилагођавања на нову школску средину.....	81
Ученички парламент	82
Израда и уређење школског сајта.....	83
Програм завршног испита.....	84
Програм матурског испита.....	87
Недеља сећања и заједништва	89
Праћење остваривања и евалуација школског програма	90
Реч психолога и педагога за наставнике, ученике и родитеље.....	92